ಅಧ್ಯಾಯ ೮
ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಆಡಳಿತ

ಸಾಮಾನ್ಯ ಆಡಳಿತ : ತಾಲೂಕಿನ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿದೆ. ಗಂಗರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗಂಗವಾಡಿ–೯೬೦೦೦ದಲ್ಲಿದ್ದ ಬ(ವ)ಡಗರೆ ೩೦೦ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಈ ತಾಲೂಕು ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿದ್ದ ಅಂಶ ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಂತಾಧಿಕಾರಿ, ನಾಡಪ್ರಭು, ಗೌಡ, ಕರಣಿಕ, ಪಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟಿಗಳ ಮೂಲಕ ಆಡಳಿತ ಸುಲಲಿತವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಗ್ರಾಮಗಳೇ ಆಡಳಿತದ ಸಣ್ಣ ಘಟಕಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಚೋಳರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರದೇಶವು ಮುಡಿಗೊಂಡಚೋಳ ಮಂಡಲದ ರಾಜೇಂದ್ರಚೋಳ ಒಳನಾಡಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿದ್ದ ಇಡ್ಯೆನಾಡು–ಪದಿನಾಡು ಹಾಗೂ ವಡಗರೆ ನಾಡುಗಳಲ್ಲೇ ಮುಂದುವರಿದ ಅಂಶ ಚೋಳರ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದನೆಯ ರಾಜರಾಜ ಚೋಳನ ಆಡಳಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಭಾಗವು ಭೂಸರ್ವೇಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಚೋಳರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಭಾ ಮತ್ತು ಸಮಿತಿಗಳು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಅನಂತರ ಬಂದ ಹೊಯ್ಸಳ ಹಾಗೂ ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರ ಆಡಳಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಇದೇ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ರಾಜ್ಯ, ಸೀಮೆ, ಮಾಗಣೆ, ವೆಂಟೆ, ಸ್ಥಳ ಮುಂತಾದ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ತಾಲೂಕಿನ ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಸ್ಥಳಗಳ ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣೆಗಳಿಗಾಗಿ ಪಾರುಪತ್ಯೆಗಾರರು ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ತಲಕಾಡು, ಮಾಗಣೆಯಾಗಿದ್ದ ಅಂಶ ೧೪೩೫ರ ಬೆಟ್ಟಹಳ್ಳಿ ಶಾಸನದಿಂದ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮೈಸೂರು ಅರಸರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರದೇಶವು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ಸೀಮೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೊಳಪಟ್ಟಾಗ ಮೂಗೂರು, ತಲಕಾಡು, ತಾಯೂರು ಮುಂತಾದ 'ಸ್ಥಳ' ಎಂಬ ಉಪ ಆಡಳಿತ ವಿಭಾಗಗಳು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಪಡೆದವು. ೧೮ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ಅಷ್ರಫ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದ ೧೦೨ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಕೆಲವು ತಾಲೂಕುಗಳೂ ಇದ್ದವು. ತಾಲೂಕುಗಳ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಅಮಲ್ದಾರರು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ಸಿಬ್ಬಂದಿವರ್ಗವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಮಿಷನರುಗಳ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸುಧಾರಣೆಗಳಾದವು. ಆಗ ಈ ಪ್ರದೇಶ ಅಷ್ಟಗ್ರಾಮ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದು, ೧೮೬೨ರ

ವೇಳೆಗೆ ತಲಕಾಡು ಒಂದು ತಾಲೂಕಾಗಿದ್ದು, ಮುಂದೆ ೧೮೬೮ರಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ನರಸೀಪುರಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಲಾಯಿತು. ೧೮೮೨ರಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕಿನ ಹೆಸರನ್ನೂ ನರಸೀಪುರ ಎಂದೇ ಬದಲಿಸಲಾಯಿತು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಮೈಸೂರು ಉಪವಿಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಈ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಐದು ಹೋಬಳಿ, ೩೬ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತಿ, ೧೩೨ ಕಂದಾಯ (೧೨೧ ವಸತಿ ಹಾಗೂ ೧೧ ನಿರ್ವಸತಿ) ಗ್ರಾಮಗಳು ಹಾಗೂ ೯೪ ಉಪಗ್ರಾಮಗಳಿವೆ.

ತಹಶೀಲ್ದಾರರು : ಹಿಂದೆ ಅಮಿಲ್ದಾರ(ಮಾಮಲೆದಾರ)ರೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಇವರು ತಾಲೂಕಿನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಡಳಿತದ ಮಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಇವರ ನೆರವಿಗೆ ಶಿರಸ್ತೇದಾರ್ (ಉಪತಹಶೀಲ್ದಾರ್), ಕಂದಾಯ ವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ನಿರೀಕ್ಷಕರು, ವಿಶೇಷ ಕಂದಾಯ ನಿರೀಕ್ಷಕ, ದಾಖಲೆ ರಕ್ಷಕ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿದೆ. ಉಪವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಇವರ ತಕ್ಷಣದ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ಇವರು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಭೂಒತ್ತುವರಿ ಸೇರಿದಂತೆ ವಿವಿಧ ಭೂ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ನಿರ್ಣಾಯಕ ಪಾತ್ರವಹಿಸುವ ಇವರು ಕಂದಾಯ ಆಕರಣೆ ಮತ್ತು ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ತಕಾವಿ ಸಾಲ ಮರುಪಾವತಿ, ಭೂಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಲದ ಸದ್ವಿನಿಯೋಗದ ಪರಿಶೀಲನೆ, ನೀರಾವರಿ ಶುಲ್ಕ, ಪೋಟ್‌ಹಿಸ್ಸಾ, ಮಾಪನ ಶುಲ್ಕ ಸಂಗ್ರಹ ಮುಂತಾದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ತಾಲೂಕಿನ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಾಗಿ ಆಹಾರ ದಾಸ್ತಾನುಗಳ ಕ್ರಮಬದ್ಧ ಖರೀದಿ ಹಾಗೂ ನ್ಯಾಯಬೆಲೆ ಅಂಗಡಿಗಳ ಮೂಲಕ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ವಿತರಣೆ ಮಾಡುವ ಹೊಣೆಯೂ ಇವರದಾಗಿದ್ದು, ಲೆವಿ–ಬತ್ತ, ಅಕ್ಕಿ ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ಜೊತೆಗೆ ವಿವಿಧ ಅಕ್ಕಿಗಿರಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಸಹಕಾರಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿರುವ ದಾಸ್ತಾನುಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವೃದ್ಧಾಪ್ಯವೇತನ ಮಂಜೂರು ಮಾಡುವುದು ಇವರ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ತಾಲೂಕು ಮಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರಾಗಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಹಾಗೂ ಕಾನೂನು ಪರಿಪಾಲಿಸಲು ಸೂಕ್ತ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರವೂ ಇವರಿಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಹಾಯಕ ಚುನಾವಣಾ ನೊಂದಣಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ, ಮತಪಟ್ಟಿಯ ರಚನೆ, ಪರಿಷ್ಕರಣೆ ಇವರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿದ್ದು, ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ವಾಚನ ಚುನಾವಣಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಚುನಾವಣೆಯ ಉಸ್ತುವಾರಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಕ್ಷೇತ್ರಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಧಿಕಾರಿ ಕಚೇರಿ : ತಾಲೂಕಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನ ಹಾಗೂ ನಿರ್ವಹಣೆ ಈ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಹೊಣೆಯಾಗಿದ್ದು, ತಾಲೂಕು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಮಿತಿಯ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಅಧಿಕಾರಿ ಇವರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ೧೯೮೩ರ ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್ ಕಾಯ್ದೆ ಹಾಗೂ ೧೯೯೩ರ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್ ಕಾಯ್ದೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಇಂದು ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯಿತಿ ಸಮಿತಿ ಎಂದು ನಾಮಾಂಕಿತಗೊಂಡಿದ್ದು, ನಿರ್ವಾಹಣಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಿದ್ದು, ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತಿಯ ಉಸ್ತುವಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದು, ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರು ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಿಬ್ಬದಿ ವರ್ಗವಿರುತ್ತದೆ.

ಕಂದಾಯ ನಿರೀಕ್ಷಕರು : ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಐದು ಹೋಬಳಿ ಕಂದಾಯ ವೃತ್ತಗಳ ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕಂದಾಯ ನಿರೀಕ್ಷಕರಿರುತ್ತಾರೆ. ಕಂದಾಯ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ತಹಶೀಲ್ದಾರರ ನೇರ ಉಸ್ತುವಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ಕಂದಾಯ ನಿರೀಕ್ಷಕರು ಭೂಕಂದಾಯ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಶುಲ್ಕ, ನೀರಾವರಿ ಶುಲ್ಕ, ಇತರೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಬಾಕಿ, ಸಾಲ ಹಾಗೂ ಮುಂಗಡಗಳ ಮರುಪಾವತಿ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಶೇಖರಣೆ, ಆಹಾರಧಾನ್ಯಗಳ ಖರೀದಿ ಮತ್ತು ವಿತರಣೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮಲೆಕ್ಕಿಗರ ಕಾರ್ಯವೈಖರಿಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕರಾಗಿದ್ದು, ಗ್ರಾಮಗಡಿಯ ತಪಾಸಣೆ, ಸರ್ಕಾರಿ ಜಮೀನಿನ ಒತ್ತುವರಿ ಮುಂತಾದವನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ. ಉಂಬಳಿ ಜಮೀನಿನ ದಾಖಲೆಗಳ ಸಂಯೋಜನೆ, ಭೂಸ್ವಾಧೀನಗಳಂತಹ ಕಂದಾಯ ವಿಷಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ, ವೃದ್ಧಾಪ್ಯವೇತನ ಮಂಜೂರಾತಿಗೆ ಪೂರಕ ತಪಾಸಣೆಯಂತಹ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಇವರು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ನಾಡಕಚೇರಿ : ಅಧಿಕಾರ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಹಾಗೂ ತಾಲೂಕು ಕಚೇರಿಗಳ ಮೇಲಿನ ಕಾರ್ಯಒತ್ತಡವನ್ನು ಹಗುರಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ೧೫-೦೮-೧೯೮೬ರಿಂದ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲೊಂದು ಹೋಬಳಿ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ನಾಡಕಚೇರಿಯನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಾರ್ಥವಾಗಿ ಆರಂಭಿಸಲು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡ ಯೋಜನೆಯಂತೆ ತಾಲೂಕಿನ ಹೋಬಳಿ ಕೇಂದ್ರ ಬನ್ನೂರಿನಲ್ಲಿ ನಾಡಕಚೇರಿಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕಚೇರಿಗೆ ಶಿರಸ್ತೇದಾರರು ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದು, ತಹಶೀಲ್ದಾರರ ಒಂಭತ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಇವರಿಗೆ ವಹಿಸಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ಸಿಬ್ಬಂದಿವರ್ಗವಿದ್ದು, ತಹಶೀಲ್ದಾರರು ಇವರ ತಕ್ಷಣದ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಗ್ರಾಮಲೆಕ್ಕಿಗರು : ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಗಳ ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಎಂಟು ನಂತರ ಹನ್ನೆರಡು ಜನ ಆಯಗಾರರು (ಬಾರಾಬಲೂತಿ) ಗ್ರಾಮದ ವಿವಿಧ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ೧೯೪೭ರ ವೇಳೆಗೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಗೌಡ, ಶಾನುಭೋಗ, ತೋಟಿ, ತಲಾರಿ ಹಾಗೂ ನೀರ್ಗಂಟಿಗಳಷ್ಟೆ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯನಂತರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ವಂಶವಾರು ಶಾನುಭೋಗಿಕೆಯನ್ನು ೧೯೭೦ರ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ವಯ ರದ್ದುಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಆಗ ಗ್ರಾಮಾಡಳಿತವನ್ನು ಗ್ರಾಮಲೆಕ್ಕಿಗರಿಗೆ ವಹಿಸಿಕೊಡಲಾಯಿತು. ಆಡಳಿತದ ಕೆಳಘಟಕದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾದ ಇವರು ಸರ್ಕಾರ ಸಮಾಜಗಳ ನಡುವಣ ಕೊಂಡಿಯಾಗಿದ್ದು, ಗ್ರಾಮದಾಖಲೆಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ಕಂದಾಯ ಶೇಖರಣೆ ಇವರ ಹೊಣೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿನ ಶಾನುಭೋಗರ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನೇ ಹೊಂದಿರುವ ಇವರ ನೆರವಿಗೆ ಗ್ರಾಮಸಹಾಯಕರಿರುತ್ತಾರೆ.

ಗ್ರಾಮಸಹಾಯಕರು : ಹಿಂದೆ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಶಾನುಭೊಗ, ಕುಲಕರ್ಣಿ ಅಥವಾ ಪಾಟೀಲರಿಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ತಳವಾರ, ಓಲೇಕಾರ, ತೋಟಿ ಮುಂತಾದ ಹುದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಬದಲು, ಪ್ರಸ್ತುತ ಗ್ರಾಮಸಹಾಯಕರನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮಸಿಪಾಯಿ

ಎಂದೂ ಕೆಲವೆಡೆ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಇವರು ಗ್ರಾಮಲೆಕ್ಕಿಗರ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ, ಸಂದೇಶವಾಹಕರಾಗಿ ದಫ್ತರು ಸಾಗಿಸುವ ಹಾಗೂ ಭೂಸರ್ವೇಕ್ಷಣ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜಮೀನನ್ನು ಅಳೆಯಲು ಬಳಸುವ ಸರಪಳಿ ಮುಂತಾದ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸಲು ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಕಂದಾಯ ಆಡಳಿತ : ಆಡಳಿತಯಂತ್ರದ ನಿರ್ವಹಣೆ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜಕಲ್ಯಾಣಕಾರ್ಯಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಾಗಿ ಭೂಕಂದಾಯ, ಆಸ್ತಿತೆರಿಗೆ, ಪ್ರವೇಶಶುಲ್ಕ, ವೃತ್ತಿ ತೆರಿಗೆ, ಮುಂತಾದ ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ಬಹು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ವಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲೂ ಕೃಷಿ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯವೇ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಪ್ರಧಾನ ಆದಾಯ ಮೂಲವಾಗಿತ್ತು. ಭೂಮಾಪನ ಆಧಾರಿತ ಕಳನಿ, ಮತ್ತರು, ನಿವರ್ತನ, ಕಂಬ, ಕುಳಿಗಳೆಂಬ ಭೂಪ್ರಮಾಣ; ಬಿತ್ತನೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಖಂಡುಗ, ಕೊಳಗ, ಬಳ್ಳ, ವೆಲಿ, ಮುಂತಾದ ಭೂಪ್ರಮಾಣಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದು ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಅಂಶಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ಷಡ್ಭಾಗ, ದಶಭಾಗ, ಕುಳಾಯ ಎಂಬ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತಡಿಮಾಲಂಗಿಯ ಚೋಳ ಶಾಸನವೊಂದರಲ್ಲಿ ೩೨ ಗೇಣಿನ ಅಳತೆಗೋಲಿನ ಉಲ್ಲೇಖವಿದ್ದರೆ, ಮೂಗೂರಿನ ದೇಶೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಭಿತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಳೆಯಲು ಮೂಗೂರಿನಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಳತೆಗೋಲಿನ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ರೇಖಾಕೆತ್ತನೆಯುಳ್ಳ ಹೊಯ್ಸಳ ಶಾಸನವೂ ಇದೆ. ಭೂಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಖಾಸಗಿ ಜಮೀನಿನ ಗಡಿಯನ್ನೂ ಗ್ರಾಮಗಡಿಯನ್ನೂ ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಅಂಶಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಲಿಂಗಮುದ್ರೆ, ಮುಕ್ಕೊಡೆ, ವಾಮನಮುದ್ರೆ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಗಡಿಕಲ್ಲಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಅಂಶ ತಾಲೂಕಿನ ವಿವಿಧ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದ್ದು, ಸುಂಕ, ತೆರೆ (ಮನೆದೆರೆ, ಹೊಸ್ತಿಲಪಣ) ಮಗ್ಗದೆರೆ, ಮಾರ್ಗಾದಾಯ, ಗಾಣದೆರೆ, ಸಾದದೆರೆ ಮುಂತಾದ ತೆರಿಗೆಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾಪವೂ ಇದೆ. ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಗದ್ದೆ, ಹೊಲ, ತೋಟ, ಮುಂತಾದ ಭೂವರ್ಗಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.

ವಿಜಯನಗರ ಹಾಗೂ ಮೈಸೂರರಸರ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಸ್ಥೆ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನದ ೧/೬ ಭಾಗದಿಂದ ೧/೩ ಭಾಗವನ್ನೂ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ೧/೨ ಭಾಗವನ್ನೂ ಕಂದಾಯವಾಗಿ ಪಡೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕಂದಾಯವನ್ನು ಧನ-ಧಾನ್ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕಂದಾಯ ಸೋರಿಕೆ, ರೈತ ಶೋಷಣೆ ಹಾಗೂ ಜಮೀನ್ದಾರರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ತಾಲೂಕಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಹರಿಕಾರ (ಗೂಢಚಾರ)ರನ್ನು ಹೈದರನು ನೇಮಿಸಿದ್ದನು. ದಿವಾನ್ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸಾಕಷ್ಟು ಸುಧಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಪ್ರತಿ ತಾಲೂಕಿಗೂ ಅಮಲ್ದಾರರಿರುತ್ತಿದ್ದು, ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ಮೂವರು ಸುಭೇದಾರರಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೋಬಳಿ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪಾರುಪತ್ಯೇದಾರರಿದ್ದು, ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ಮಣೆಗಾರ ಹಾಗು ಗಡಿಶಾನುಭೋಗರು ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಮೀಷನರುಗಳ ಆಡಳಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗಧಿಪಡಿಸಲು ಭೂಸರ್ವೇಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯದ

ರೂಪು–ರೇಷೆಯನ್ನು ರಚಿಸಲಾಯಿತು. ಅದರಂತೆ ಬೌರಿಂಗ್ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ (೧೮೬೨–೭೦) ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಅಳೆದು ಸರ್ವೇಕ್ಷಣ ಸಂಖ್ಯೆ ನೀಡುವ ಕಾರ್ಯ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಅನಂತರ ೧೮೭೭–೭೮ರಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಭೂಸರ್ವೇಕ್ಷಣ ನಡೆಸಿ, ಫಲವತ್ತತೆ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಆಣೆವಾರಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ, ಕಂದಾಯವನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಯಿತು. ಮೊದಲ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ತಾಲೂಕನ್ನೇ ಒಂದು ಘಟಕವನ್ನಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿ ಕಂದಾಯವನ್ನು ಸಾರಸಗಟಾಗಿ ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ನಂತರದಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕನ್ನು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ವರ್ಗಿಕರಿಸಿ, ವಿವಿಧ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹಿಂದಿನ ೩೦ ವರ್ಷಗಳ ವಿವರವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಕಂದಾಯವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಯಿತು. ಹಾಗೆ ನಿರ್ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕಂದಾಯದರವು ಮುಂದಿನ ೩೦ ವರ್ಷ ಕಾಲ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವಂತಾಯಿತು. ಆ ಪ್ರಕಾರ ನರಸೀಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣ ದರವನ್ನು ೧೮೯೯ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಆಗ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿದ್ದ ೧೩೮ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ೧೦೧ ಸರ್ಕಾರಿ ಗ್ರಾಮಗಳಾಗಿದ್ದು, ಉಳಿದ ೩೭ ಜಹಗೀರು ಗ್ರಾಮಗಳಾಗಿದ್ದು, ಐದು ಹೋಬಳಿಯ ೯೭ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಷ್ಟೇ ಇದನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಮೊದಲ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಪರಿಷ್ಕರಣಾ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ೧೯೨೮ರಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಎರಡನೆಯ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಪರಿಷ್ಕರಣಾ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣವನ್ನು ೧೯೫೮ಕ್ಕೆ ಬದಲು ಮೂರು ವರ್ಷ ತಡವಾಗಿ ೧೯೬೧ರಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಯಿತು.

ಏಕೀಕರಣದ ನಂತರ ಮತ್ತೆ ೧೯೬೪ರಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಪರಿಷ್ಕರಣಾ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಅದರಂತೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಮೀನನ್ನು ಕರಾರುವಕ್ಕಾಗಿ ಅಳೆದು, ಹವಾಗುಣ, ನೀರಾವರಿ ಮೂಲ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸೌಲಭ್ಯ, ಸಾರಿಗೆ ಸೌಕರ್ಯ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ ಪ್ರತಿ ವರ್ಗದ ಜಮೀನಿಗೂ ಸ್ಟ್ಯಾಂಡರ್ಡ್ ದರವನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಯಿತು. ಅದರಂತೆ ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ವಲಯದಲ್ಲಿದ್ದ ನರಸೀಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಒಂದನೆ ದರ್ಜೆಯ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಪ್ರತೀ ಎಕರೆ ಹೊಲಕ್ಕೆ ರೂ.೪.೨೧, ಗದ್ದೆಗೆ ರೂ.೧೦.೯೨ ಹಾಗೂ ತೋಟಕ್ಕೆ ರೂ.೧೫.೧೮ ಕಂದಾಯವನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಯಿತು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೧೩೩ ಗ್ರಾಮಗಳಿದ್ದವು. ಪ್ರಮಾಣಿತ (ಸ್ಟ್ಯಾಂಡರ್ಡ್) ಕಂದಾಯ ದರವು, ಆಯಾ ವರ್ಗದ ಪ್ರತಿ ಎಕರೆ ಜಮೀನಿನ ಸರಾಸರಿ ಇಳುವರಿಯ ಒಟ್ಟು ಮೌಲ್ಯದ ಶೇಕಡ ನಾಲ್ಕರ ದರದಲ್ಲಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಪರಿಷ್ಕೃತ ದರವು ಮುಂದಿನ ೩೦ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಲಾಯಿತು.

ನೀರಾವರಿ ಕರ : ಸರ್ಕಾರಿ ಸ್ವಾಮ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕೆರೆ, ಹೊಂಡ, ಕಾಲುವೆ, ಜಂಗಲ್, ಹಳ್ಳ, ಮುಂತಾದ ಜಲಮೂಲಗಳ ನೀರಾವರಿ ಸೌಕರ್ಯ ಹೊಂದಿರುವ ಜಮೀನಿಗೆ

ವಿಧಿಸಿರುವ ಶುಲ್ಕವಿದಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕೂಡ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆಯೇ ನೀರಿನ ಲಭ್ಯತೆಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪ್ರತೀ ವರ್ಷ ನಿಗದಿಪಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ನಿರ್ವಹಣೆ ಕರ : ಕರ್ನಾಟಕ ನೀರಾವರಿ ಕಾಯ್ದೆ (೧೯೬೫)ಯಂತೆ ಎಕರೆಗೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷಕ್ಕೆ ರೂ. ನಾಲ್ಕು ನಿರ್ವಹಣಾಕರವನ್ನು ಆಕರಿಸಿ ವಸೂಲು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸತತ ಎರಡು ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅವಧಿ ಜಮೀನಿಗೆ ನೀರು ಪೂರೈಕೆಯಾಗದಿದ್ದರೆ, ಇದರ ಆಕರಣೆ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ.

ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಶುಲ್ಕ ಹಾಗೂ ನೀರಾವರಿ ಕರಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಏಕಪ್ರಕಾರದ ನೀರಾವರಿ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ೧೯೫೭ರಲ್ಲೂ ಮೈಸೂರು ನೀರಾವರಿ ನಿಯಮವನ್ನು ೧೯೬೫ರಲ್ಲೂ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಮೊದಲು ಮಳೆ ಆಶ್ರಿತ ಗದ್ದೆಗೂ ನೀರಾವರಿ ಶುಲ್ಕ ವಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಸರ್ಕಾರಿ ಸ್ವಾಮ್ಯದ ಜಲಮೂಲವನ್ನು ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡರೆ ಅದನ್ನು ಶೇ. ೩೨.೫ಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ೧೯೮೦ರಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸಲಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ೧೯೮೫ರ ನೀರಾವರಿ ಕಾಯ್ದೆಯಂತೆ (ಪ್ರತಿ ಎಕರೆಗೆ) ೧೨ ತಿಂಗಳ ಕಬ್ಬಿನ ಬೆಳೆಗೆ ರೂ.೧೫೦, ೧೩–೧೮ ತಿಂಗಳ ಕಬ್ಬಿನ ಬೆಳೆಗೆ ರೂ.೨೨೫, ಬತ್ತದ ಮೊದಲ ಬೆಳೆಗೆ ರೂ.೩೫, ನಂತರದ ಪ್ರತಿಬೆಳೆಗೆ ರೂ.೪೦, ಗೋಧಿಗೆ ರೂ.೨೨, ಜೋಳಕ್ಕೆ ರೂ.೨೦, ಶೇಂಗಾ ರೂ.೨೪, ಹತ್ತಿಗೆ ರೂ.೪೦ ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳ, ರಾಗಿ, ನವಣೆ, ಸಜ್ಜೆ, ಹುರುಳಿ, ಈರುಳ್ಳಿ, ಆಲೂಗಡ್ಡೆ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಮುಂತಾದವಕ್ಕೆ ರೂ.೨೦, ಕಾಳುಗಳಿಗೆ ರೂ.೧೫, ಗೊಬ್ಬರ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ರೂ.೮ ಹಾಗೂ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಬೆಳೆಗೆ ರೂ.೪೦ ನೀರಾವರಿ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ನೀರಿನ ದಂಡ : ನೀರಾವರಿ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಪರವಾನಗಿ ಪಡೆಯದೆ ನೀರನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡರೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ನೀರಿನ ದರದ ೧೫ ಪಟ್ಟು ಹಾಗೂ ಅಧಿಸೂಚಿತ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಬದಲು ಬೇರೆ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆದರೆ, ಸಾಮಾನ್ಯ ದರದ ೧೦ ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ದಂಡ ವಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಸರ್ವೇಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆಯು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಪಹಾನಿಸೂಡ್ ಹಾಗೂ ಆಕರಬಂದಿ ದಫ್ತರುಗಳ ನೆರವಿನೊಂದಿಗೆ ಗ್ರಾಮಲೆಕ್ಕಿಗರು ಖೇತ್‌ವಾರು ದಾಖಲೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನಾಧರಿಸಿ ಗ್ರಾಮದ ಜಮೀನಿನ ವಾಸ್ತವಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಜಮೀನಿನ ಒಡೆತನ, ಗೇಣಿ, ಆಕರ ಹಾಗೂ ಬೆಳೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಕಂದಾಯ ದಾಖಲೆಯಾಗಿದೆ. ಭೂಒಡೆತನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎಲ್ಲಾ ಮಾರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂಲ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ತಾಲೂಕು ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಡಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಐದು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಈ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ನವೀಕರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಖಾತ ದಫ್ತರ್ ಇನ್ನೊಂದು ಮಹತ್ವದ ದಾಖಲೆಯಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರತೀ ವರ್ಷ ಜುಲೈ ಒಂದರಂದು ತೆರೆಯಲಾಗುವ ಇದರಲ್ಲಿ

ಅರ್.ಟಿ.ಸಿ. ಖಿರ್ದಿ (ದಿನವಹಿಕಡತ) ರಸೀತಿ ಪುಸ್ತಕ, ಭೂಕಂದಾಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಖಾತದಾರನ ಬಾಕಿ ವಿವರ, ಪರಿವರ್ತನಾ ಶುಲ್ಕ ಹಾಗೂ ಇತರೆ ದಂಡ ಇತ್ಯಾದಿ ಮಾಹಿತಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ದಫ್ತರನ್ನು ಜೂನ್ ೩೦ರಂದು ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳಿಸಿ ಗ್ರಾಮಗಳ ವಾರ್ಷಿಕ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರವನ್ನು ಅಂತಿಮಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆಯಾ ರೈತರ ಬಳಿ, ಅವರವರ ಜಮೀನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಇರುವ ಪಟ್ಟ ಅಥವಾ ರೈತರ ರಸೀತಿ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ, ರೈತನು ಪಾವತಿಸಿದ ಕಂದಾಯ ಹಾಗೂ ಬಾಕಿ ವಿವರಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಗ್ರಾಮಲೆಕ್ಕಿಗನು ನೋಂದಣಿಗೊಂಡ ಎಲ್ಲಾ ಭೂವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಅಯಾ ರೈತರ ಪಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ನಮೂದಿಸಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ ರೈತನು ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಪಡೆಯುವ ಸಾಲ, ಕೊಡಬೇಕಾದ ಬಾಕಿ, ಅಡಮಾನ ವಿವರಗಳನ್ನೂ ಇದರಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಕಂದಾಯ ದಾಖಲೆ ಶಿರಸ್ತೆದಾರರು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ದೃಢೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಹಾಯಕ ಆಯುಕ್ತರು ಹಾಗೂ ತಹಶೀಲ್ದಾರರು ತಪಾಸಣೆ ಪ್ರವಾಸ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇವನ್ನು ರೈತನ ಮೌಖಿಕ ವಿವರಣೆಯೊಂದಿಗೆ ತಾಳೆ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಾರೆ.

ವಾರ್ಷಿಕ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ (ದಿಲ್ವಾರು) : ಪ್ರತೀ ವರ್ಷ ಜೂನ್ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿ ಗ್ರಾಮದ ವಾರ್ಷಿಕ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ, ತಾಲೂಕು ಕಚೇರಿಯ ದಫ್ತರಿನೊಂದಿಗೆ ತಾಳೆ ಮಾಡಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಗ್ರಾಮಗಳಿಂದ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾದ ಬಾಕಿ ಹಾಗೂ ವಾಸ್ತವಿಕ ಕಂದಾಯ ಸಂಗ್ರಹ ವಿವರಗಳನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಜಮಾಬಂದಿ : ಇದು ಪ್ರತೀ ಗ್ರಾಮದ ಕಂದಾಯ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ವಾರ್ಷಿಕ ಜಮಾಬಂದಿ ಪದ್ಧತಿ. ಬಹು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಹಿಂದೆ ಇದನ್ನು ದಸರಾ ರಜೆಯ ನಂತರ ಆರಂಭಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಜಮಾಬಂದಿ ಕಾರ್ಯದ ರೂಪು ರೇಷೆಯನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಅಂತಿಮಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಇದು ಜಮೀನಿನ ಗಡಿ, ಸಾಲುಮರಗಳ ಪ್ರಗತಿ ಹಾಗೂ ಇತರ ನೀರಾವರಿ ಕಾರ್ಯಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕ್ರಮೇಣ ಗ್ರಾಮಲೆಕ್ಕಿಗರ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರ ಪರಿಶೀಲನೆ, ತಕರಾರು ತಃಖ್ತೆ ಹಾಗೂ ದರಖಾಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುವುದು, ಪಟ್ಟಾಗಳ ವರ್ಗಾವಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುವುದು, ಸರ್ಕಾರ ವಿವಿಧ ಕಂದಾಯಗಳ ಆಕರ, ಸ್ವೀಕಾರ ಹಾಗೂ ಬಾಕಿ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದೇ ಮುಂತಾದವೂ ಸೇರಲ್ಪಟ್ಟವು. ಅಲ್ಲದೇ ಸರ್ಕಾರಿ ಭೂಮಿಯ ಒತ್ತುವರಿ, ಗ್ರಾಮದ ಸಾಗುವಳಿ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದೂ ಜಮಾಬಂದಿ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ದಿತ್ತಂ ಜಮಾಬಂದಿ ಹಾಗೂ ಹುಜೂರು ಜಮಾಬಂದಿ, ಜಮಾಬಂದಿಯ ಎರಡು ವಿಧಗಳಾಗಿದ್ದು, ದಿತ್ತಂ ಜಮಾಬಂದಿಯನ್ನು ಆಯಾ ತಾಲೂಕಿನ ತಹಶೀಲ್ದಾರರು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳ ಅಂತ್ಯದ ವೇಳೆಗೆ ಹುಜೂರು ಜಮಾಬಂದಿಗೆ ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಮೊದಲೇ ಮುಗಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಜಮಾಬಂದಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಕಂದಾಯ ಸಾಲಿನ ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳಿಸಿ,

ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಾಲಿನ ಕಂದಾಯ ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಸಾಲಿನ ಒಂಭತ್ತು ಪ್ರಕಾರದ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಾಲಿಗಾಗಿ ೧೩ ವಿವಿಧ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ ಅಥವಾ ಉಪವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಅಕ್ಟೋಬರ್–ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವ ವಾರ್ಷಿಕ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರ ತಪಾಸಣೆಯೇ ಹುಜೂರು ಜಮಾಬಂದಿ ಆಗಿದ್ದು, ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷದ ಗ್ರಾಮಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳ ತಪಾಸಣೆ ಹಾಗೂ ದೃಢೀಕರಣ ಮಾಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ಚಾಲ್ತಿ ವರ್ಷದ ಕಂದಾಯ ಹಾಗೂ ಇತರ ಬಾಕಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಜಮಾಬಂದಿ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಗ್ರಾಮ ಅಥವಾ ವಲಯಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದಾಗ ರೈತರ ಅಹವಾಲುಗಳನ್ನು ಆಲಿಸಿ, ಪರಿಹರಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಜಮಾಬಂದಿ ದಿನಾಂಕವನ್ನು ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಜಮಾಬಂದಿಯಾದ ೧೫ ದಿನದೊಳಗೆ ವರದಿಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಭೂಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ : ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕಂದಾಯ ಪಾವತಿಸುವುದು ರೈತಾಪಿ ಜನರ ಋಣಭಾರವಾಗಿತ್ತು. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಧಾನ್ಯರೂಪದಲ್ಲೂ, ನಾಣ್ಯಪದ್ಧತಿ ಚಲಾವಣೆಗೆ ಬಂದ ನಂತರ ಧನರೂಪದಲ್ಲೂ ಕಂದಾಯ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಧನ–ಧಾನ್ಯ ರೂಪಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕಂದಾಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದ್ದು, ಉತ್ಪನ್ನದ ೧/೬ ಭಾಗದಿಂದ ೧/೨ ಭಾಗವನ್ನು ತೆರಿಗೆಯಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ಶಾಸನಾಧಾರಗಳಿವೆ. ಹಿಂದೆ ಫೆಬ್ರವರಿಯಿಂದ ಮೇ ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ನಾಲ್ಕು ಕಂತುಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿತ್ತು. ಆದರೆ ೧೯೬೪ರ ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂಕಂದಾಯ ಅಧಿನಿಯಮದನ್ವಯ ಭೂಕಂದಾಯ ಹಾಗೂ ಇತರೆ ಬಾಕಿ ವಸೂಲಿಯನ್ನು ಜನವರಿಯಿಂದ ಜೂನ್‌ವರೆಗೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಸಮಾನ ಕಂತುಗಳಲ್ಲಿ ಜನವರಿಯಿಂದ ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಆಯಾ ತಿಂಗಳ ೨೦ನೆಯ ತಾಲೂಕಿನೊಳಗೆ ಪಾವತಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದು, ಐದು ರೂ.ಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಕಂದಾಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಜನವರಿ ತಿಂಗಳಲ್ಲೇ ಪೂರ್ಣ ಪಾವತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕಂದಾಯ ಮಾಫಿ : ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಅತಿವೃಷ್ಟಿ–ಅನಾವೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಕ್ಷಾಮ ಡಾಮರಗಳು ಬಂದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ಮನ್ನಾ ಮಾಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವ ಶಾಸನಾಧಾರಗಳು ವಿರಳವಾಗಿದ್ದರೂ, ಕೌಟಿಲ್ಯನ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಅನೇಕ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದೆ. ಆದರೂ ೧೯೨೨ರವರೆಗೆ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ಮನ್ನಾಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಯಾವುದೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾಯ್ದೆಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ೧೯೨೨ರ ಕಾಯ್ದೆಯು ನೀರಾವರಿ ಜಮೀನುಗಳಿಗಷ್ಟೆ ಕಂದಾಯ ಮಾಫಿ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದು, ರದ್ದು ಮಾಡಿದ್ದ ಕಂದಾಯವನ್ನು ಮರುವರ್ಷ ಪಾವತಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ೧೯೬೪ರ ಭೂಕಂದಾಯ

ಕಾಯ್ದೆಯನ್ವಯ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ ಹಾಗೂ ತಹಶೀಲ್ದಾರರು ಅಂತಹ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಾರ್ಥವಾಗಿ ಕೆಲವೆಡೆ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಕಟಾವು ಮಾಡಿ, ಇಳುವರಿ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಆದ ನಷ್ಟವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ, ಕಂದಾಯ ಮನ್ನಾ ನೀತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಜಮೀನಿನ ಬೆಳೆವಾರು ಸರಾಸರಿ ಇಳುವರಿಯು ಎಕರೆಗೆ ಶೇ. ೩೫ ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದರೆ ಪೂರ್ಣಕಂದಾಯ ರದ್ದತಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು, ಶೇ. ೩೭–೫೦ ಇಳುವರಿಯಾದಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ರದ್ದತಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ರದ್ಧತಿಯಾಗಿದ್ದು, ಮರುವರ್ಷ ಚಾಲ್ತಿ ಕಂದಾಯದೊಂದಿಗೆ ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷದ್ದನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವಾರ್ಷಿಕ ಬರಗಾಲಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಮೂರು ವರ್ಷ ಅವಧಿ ಕಂದಾಯ ಮಾಫಿ ನೀಡುವ ಅಧಿಕಾರವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವನ್ನು ನಾಲ್ಕನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಾದರೂ ಬೆಳೆ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಪಾವತಿಸಬೇಕಿತ್ತು. ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ೧೯೭೭ರ ಕಾಯ್ದೆಯಂತೆ ಎರಡು ಹೆಕ್ಟೇರು ಮಳೆಯಾಶ್ರಿತ ಜಮೀನನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರಿಗೆ ಕಂದಾಯ ಮಾಫಿ ನೀಡಲು ಅವಕಾಶವಿದ್ದರೂ ಒಂದು ರೂಪಾಯನ್ನು ಕಂದಾಯ ದಾಖಲೆ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ೧೯೮೦ರಲ್ಲಿ ಈ ಸವಲತ್ತನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಎಕರೆವರೆಗಿನ ಮಳೆಯಾಶ್ರಿತ ಇಲ್ಲವೇ ನೀರಾವರಿಯಾಶ್ರಿತ ಜಮೀನುಗಳಿಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಯಿತು. ನಿಯಮದಂತೆ ನಾನಾಕಾರಣಗಳಿಂದ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಕ್ಷಾಮಡಾಮರಗಳು ಎದುರಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ಮಾಫಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಇನಾಂಭೂಮಿ : ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ದೇವಾಲಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ, ಯೋಧರಿಗೆ, ವಿವಿಧ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉಂಬಳಿಯಾಗಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ೧೮ನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದೀಚೆಗೆ ಜಮೀನನ್ನು ಇನಾಂ ನೀಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಇಳಿಮುಖಗೊಂಡಿತು. ೧೯ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಛತ್ರ, ತೋಪು, ಕೆರೆ, ಸಾಲುಮರ, ಮುಂತಾಗಿ ಸಮಾಜಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇದು ಸೀಮಿತವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಸರ್ವಮಾನ್ಯ, ಜೋಡಿ ಹಾಗೂ ಕಾಯಂಗುತ್ತ ಗ್ರಾಮಗಳು ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದವು. ಈ ಸಂಬಂಧ ೧೮೬೬ರಲ್ಲಿ ಇನಾಂ ಆಯೋಗವನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ೧೮೮೬–೧೯೩೨ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಇನಾಂ ಆಯೋಗಗಳು ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಇನಾಂ ಗ್ರಾಮಗಳ ರದ್ಧತಿಗಾಗಿ ಒತ್ತಾಯವಿತ್ತು. ಈ ಸಂಬಂಧ ೧೯೪೮ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಸಮಿತಿಯು ನೀಡಿದ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನಂತೆ ೧೯೫೫ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಇನಾಂ ರದ್ಧತಿ ಕಾಯ್ದೆ ಹಾಗೂ ಮೈಸೂರು ಧಾರ್ಮಿಕ ದತ್ತಿ ರದ್ಧತಿ ಕಾಯ್ದೆಗಳು ಜಾರಿಗೆ ಬಂದವು. ಅದರಂತೆ ಆಗ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಜೋಡಿಗ್ರಾಮ ಹಾಗೂ ಇನಾಂ ಭೂಮಿಗಳೂ ರದ್ದಾದವು. ಆದರೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಇನಾಂಗೆ ಬದಲು ತಸ್ತಿಕ್ ಭತ್ಯೆಯನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿ ನೀಡಲು ಸರ್ಕಾರ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿತು. ಈ ಭತ್ಯೆಯನ್ನು ಆ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವವರೆಗೆ ವರ್ಷಂಪ್ರತಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಐದು ವರ್ಷದ ಆದಾಯಕ್ಕೆ ಸಮನಾಗಿದ್ದು, ಮೊತ್ತವನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ

ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ೧೯೬೧ರ ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂಸುಧಾರಣಾ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ವಯ ಇನಾಂ ಜಮೀನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೂ ತಸ್ತಿಕ್ ಭತ್ಯೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಅದರ ವಾರ್ಷಿಕ ಮಂಜೂರಾತಿಯನ್ನೂ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳೇ ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ಭೂಸುಧಾರಣೆ : ಗೇಣಿದಾರಿ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲು ೧೯೫೭ರಲ್ಲಿ ಬಿ.ಡಿ. ಜತ್ತಿ ಅವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಗೇಣಿದಾರಿ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿಭೂಮಿ ಕಾನೂನು ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಲಾಯಿತು. ಆ ಸಮಿತಿ ನೀಡಿದ ಶಿಫಾರಸ್ಸನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಕಾಯ್ದೆಗೆ ೧೯೬೨ರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಸಮ್ಮತಿ ಲಭಿಸಿ ಅದು ೧೯೬೫ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಇದು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ೧೯೭೪ರವರೆಗೆ ಆರು ಬಾರಿ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಂಡಿತು. ಅಂತಿಮ ತಿದ್ದುಪಡಿ (೧೯೭೪) ಪ್ರಕಾರ 'ಉಳುವವನಿಗೆ ಭೂಮಿ' ಎಂಬುದೇ ಘೋಷಣಾ ಮಂತ್ರವಾಯಿತು. ಅದರಂತೆ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು, ಭೂರಹಿತ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಹಾಗೂ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದವರು, ಭೂಒಡೆಯರಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಈ ಕಾಯ್ದೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಕುಟುಂಬವು ಗಂಡ–ಹೆಂಡತಿ, ಅವರ ಅಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಸಿನ ಗಂಡು ಹಾಗೂ ಅವಿವಾಹಿತ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು, ಪ್ರತೀ ಕುಟುಂಬವು ಹೊಂದಿರಬಹುದಾದ ಜಮೀನಿನ ಗರಿಷ್ಟ ಮಿತಿಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೇ ಕೃಷಿಯೇತರ ಮೂಲಗಳಿಂದ ವಾರ್ಷಿಕ ರೂ. ೧೨,೦೦೦ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವರಮಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವವರು ನಿಶ್ಚಿತ ಕರಾರುಗಳ ಹೊರತಾಗಿ, ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಜಮೀನು ಖರೀದಿಸುವುದನ್ನು ಈ ಶಾಸನ ನಿಷೇಧಿಸಿತು. ಈ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ವಯ ಸೈನಿಕರು ಹಾಗೂ ನಾವಿಕರ ಹೊಲಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದಂತೆ ಇದ್ದ ಗೇಣಿದಾರಿ ಪದ್ಧತಿ ರದ್ದಾಗಿ ಭೂಮಾಲೀಕ–ಗೇಣಿದಾರ ಸಂಬಂಧ ಅಂತ್ಯವಾಯಿತು. ಸ್ವಂತ ಉಳುಮೆ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಭೂಒಡೆತನದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಈ ಕಾಯ್ದೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರ ನೆರವಿನೊಂದಿಗೆ ಸ್ವಂತ ಉಳುಮೆ ಇಲ್ಲವೇ ಕೂಲಿಯಾಳುಗಳಿಗೆ ನಗದು ಕೂಲಿ ನೀಡಿ ಉಳಿಮೆ ಮಾಡಿಸಬಹುದೇ ಹೊರತು ಧಾನ್ಯರೂಪದಲ್ಲಲ್ಲ. ಈ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ವಯ ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಉಪವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ವರು ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸದಸ್ಯರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಭೂನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಭೂಸುಧಾರಣೆ ಕಾಯ್ದೆಯಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಬಹುದಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೆಂದೇ ಇದನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ದುರ್ಬಲ ಗೇಣಿದಾರರ ನೆರವಿಗೆಂದು ಸರ್ಕಾರವು ಕಾನೂನು ಸಲಹಾ ಕೋಶ (ಸೆಲ್)ವನ್ನು ಸಚಿವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದು, ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೊಳಗಾದ ಗೇಣಿದಾರರು ರಕ್ಷಣೆ ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ವಯ ಸರ್ಕಾರ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾನಭ್ರಷ್ಟ ಗೇಣಿದಾರರಿಗೆ, ಕೃಷಿಕೂಲಿಗಳಿಗೆ, ಭೂರಹಿತರಿಗೆ ಹಾಗೂ ೨೦೦೦ ರೂ.ಗಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ವಾರ್ಷಿಕ ಆದಾಯವಿರುವ ಮಾಜಿ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ವಿತರಿಸಬಹುದಾಗಿದ್ದು, ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಭೂಮಿಯ ಶೇ.೫೦ರಷ್ಟು ಭಾಗವನ್ನು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಹಾಗೂ ಪಂಗಡದವರಿಗೆಂದೇ ಮೀಸಲಿಡಲಾಗಿದೆ. ತಾಲೂಕುಮಟ್ಟದ ಭೂನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿ ತೀರ್ಮಾನದ ವಿರುದ್ಧ

ಮೇಲ್ಮನವಿ ಹೋಗಲು ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಭೂಸುಧಾರಣಾ ಮೇಲ್ಮನವಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇದನ್ನು ೧೯೯೦ರಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿದೆ.

ಸರ್ಕಾರದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಮಾಜದ ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗದವರಿಗೆ, ಭೂರಹಿತರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಇತರ ಅರ್ಹರಿಗೆ ನೀಡುವ ನೀತಿಯನ್ನು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ೧೯೭೯ರಿಂದೀಚೆಗೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಭೂರಹಿತರಿಗೆ ಆದ್ಯತೆಯ ಮೇಲೆ ನೀಡಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಈ ರೀತಿ ಭೂಮಿ ಪಡೆದವರು ಮೂರು ವರ್ಷದೊಳಗೆ ಅದನ್ನು ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸಬೇಕು. ಸ್ವಂತ ಉಳುಮೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ ಅದನ್ನು ೧೫ ವರ್ಷ ಪರಭಾರೆ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂಬಂಧ ಭೂವಿಲೇವಾರಿ ಅರ್ಜಿಯ ಪರಿಶೀಲನೆ, ವಿಚಾರಣೆ ಹಾಗೂ ವಿತರಣೆಗಳ ಉಸ್ತುವಾರಿಯನ್ನು ತಹಶೀಲ್ದಾರರೇ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಜಮೀನನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸರ್ಕಾರ ಆ ಸಂಬಂಧ ೧೯೮೧ರ ಕಾಯ್ದೆಯಂತೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ತಿಳುವಳಿಕೆಗಾಗಿ ಅಧಿಸೂಚನೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ತತ್ಸಂಬಂಧ ಬರುವ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಹವಾಲನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಆಲಿಸಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ನಂತರ ಸದರಿ ಜಮೀನನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹತ್ತು ಲಕ್ಷದವರೆಗಿನ ಪರಿಹಾರವಾದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳು, ೨೦ ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳವರೆಗಾದರೆ ವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರಿ (ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಆಯುಕ್ತರು)ಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ೨೦ ಲಕ್ಷಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನದಾದರೆ ಸರ್ಕಾರ ನೀಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಇತರ ತೆರಿಗೆಗಳು : ಭೂಕಂದಾಯವಲ್ಲದೇ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಮೂಲಗಳಿಂದ ತೆರಿಗೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಆದಾಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲೂ ಅಬ್ಕಾರಿ ತೆರಿಗೆ, ಮಾರಾಟ ತೆರಿಗೆ, ಮನರಂಜನಾ ತೆರಿಗೆ, ವಿದ್ಯುತ್ ತೆರಿಗೆ, ಕೃಷಿ ವರಮಾನ ತೆರಿಗೆ, ವೃತ್ತಿತೆರಿಗೆ, ಭೋಗ ಸವಲತ್ತು ತೆರಿಗೆ, ಸ್ಟ್ಯಾಂಪು ನೋಂದಣಿ ತೆರಿಗೆ, ಮೋಟಾರು ವಾಹನ ತೆರಿಗೆ ಅರಣ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತೆರಿಗೆ ಮುಂತಾದ ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ತೆರಿಗೆಗಳು ರಾಜ್ಯ ಬೊಕ್ಕಸಕ್ಕೆ ಕಾಯ್ದೆಯಂತೆ ಸಂದಾಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಬರುವ ವರಮಾನ ತೆರಿಗೆ ಮುಂತಾದ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ತೆರಿಗೆಗಳಿಂದಲೂ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಂದಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ನ್ಯಾಯಾಡಳಿತ

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇತರೆಡೆಗಳಂತೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲೂ ನ್ಯಾಯಾಡಳಿತವು ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಕವಾಗಿ ಜಾತಿಕಟ್ಟೆಮನೆ, ಪಂಚಾಯ್ತಿಕಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿದ್ದು, ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಬಗೆಹರಿಯದ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಜಾತಿಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಜಾತಿಯ ಪ್ರಮುಖರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಜಾತಿಕಟ್ಟೆಮನೆಯಲ್ಲೂ ಗ್ರಾಮಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಗ್ರಾಮದ

ಹಿರಿಯರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಪಂಚಾಯ್ತಿಕಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲೂ ಪರಿಹರಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೂ ಮೀರಿ ಮುಂದುವರಿದರೆ, ಹೋಬಳಿ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಗ್ರಾಮಗಳ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಹಿರಿಯರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಮೇಲ್ಪಂಚಾಯ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಜಾತಿಕಟ್ಟೆಮನೆ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯ್ತಿಕಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲೇ ಪರಿಹರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಮೇಲ್ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದು ಹಳ್ಳಿಯ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಕುಂದು ತಂದಂತೆ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹಳ್ಳಿಗರಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗ್ರಾಮದ ಅರಳೀಕಟ್ಟೆ, ದೇವಸ್ಥಾನ, ಅಯ್ಯನವರ ಚಾವಡಿ, ಊರ ಮಂಟಪಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಸಭೆಯನ್ನು ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ, ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಹಾಗೂ ಗ್ರಹಣದ ದಿನಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ಪ್ರಶಸ್ತ ದಿನಗಳಂದು ಸಂಜೆಯ ತಂಪು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ದೀಪದ ಬೆಳಕನ್ನೇ ಹಲವೆಡೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವಿಚಾರಣೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿದಿವ್ಯ, ಜಲದಿವ್ಯ ಮುಂತಾದ ದಿವ್ಯಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಆರೋಪಿಗಳನ್ನು ಒಳಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಪರಾಧ ಸಾಬೀತಾದಲ್ಲಿ ದೈಹಿಕ ಶಿಕ್ಷೆ, ನಗದು ದಂಡವಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಅಪರಾಧವು ಗುರುತರವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬಹಿಷ್ಕಾರ, ಇಲ್ಲವೇ ಗಡಿಪಾರು ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹಿಂದೂಗಳಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯತೀರ್ಮಾನಗಳು ಅವರ ಧರ್ಮಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿದ್ದು, ಮುಸ್ಲಿಮರಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಖಾಜಿ ನ್ಯಾಯದ ಮೂಲಕ ಬಗೆಹರಿಸುವುದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ನ್ಯಾಯಾಂಗದ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ರಾಜನಿರುತ್ತಿದ್ದು, ಅವನಲ್ಲಿ ಪರಮಾಧಿಕಾರ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು.

ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಗಮನದೊಂದಿಗೆ ನ್ಯಾಯಾಡಳಿತದಲ್ಲೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಬದಲಾವಣೆಗಳಾದವು. ಆದರೂ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ವಹಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಅಮಲ್ದಾರರು (ತಹಶೀಲ್), ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ದಾವೆಗಳ ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಗ್ರಾಮಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳಲ್ಲದೆ ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಮಲ್ದಾರರು ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಸೇರಿಸಿ, ಅಹವಾಲುಗಳನ್ನು ಆಲಿಸಿ, ಆರೋಪಿಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಣೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥರಿಗೆ ದಂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಮೀಷನರುಗಳ ಆಡಳಿತದೊಂದಿಗೆ (೧೮೩೧) ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಮಲ್ ಹಾಗೂ ಟೌನ್ ಮುನ್ಸಿಫ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ೧೮೩೪ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡವು. ಒಂದು ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಒಳಗಿನ ಮೌಲ್ಯದ ದಾವೆಗಳನ್ನು ತೀರ್ಮಾನಿಸುವ ಅಧಿಕಾರಿ ಟೌನ್ ಮುನ್ಸಿಫರಿಗಿತ್ತು. ಅಮಲ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ತೀರ್ಮಾನವಾಗದ ದಾವೆಗಳ ಮೆಲ್ಮನವಿಯನ್ನು ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಲ್ ಸದರ್ ಮುನ್ಸೀಫ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಅಮಲ್ದಾರರ ನೆರವಿಗೆ ಪೇಷ್ಕಾರರಿದ್ದು, ಅರ್ಹ ಪೇಶ್ಕಾರರಿಗೆ ದ್ವಿತೀಯ ದರ್ಜೆಯ ಉಪಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರ್ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ೧೮೭೪ರಲ್ಲಿ ಅಮಲ್ದಾರರ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಕಾರ್ಯಭಾರವನ್ನು ಮುನ್ಸೀಫರಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೇ ಸಿವಿಲ್ ದಾವೆಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನೂ ಇವರಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.

ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ನ್ಯಾಯಾಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ೧೮೭೨ರ ಕಾಯ್ದೆಯು ಇಡೀ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ೧೮೮೦ರಲ್ಲಿ ಮುನ್ಸೀಫರನ್ನು ಪದನಿಮಿತ್ತ ತಾಲೂಕು ದಂಡಾಧಿಕಾರಿಯೆಂದೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ೧೯೦೭ರಲ್ಲಿ ಅಮಲ್ದಾರರನ್ನು ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್ ಕರ್ತವ್ಯದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಮೊಕದ್ದಮೆಗಳನ್ನೂ ಮುನ್ಸೀಫರಿಗೆ ವಹಿಸಲಾಯಿತು. ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಮೊಕದ್ದಮೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸಹಾಯಕ ಪೋಲೀಸ್ ಸೂಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟ್ ಹಾಗೂ ಅಮಲ್ದಾರರಿಗೆ ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು. ೧೮೯೮ರಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಪ್ರೊಸೀಜ಼ರ್ ಕೋಡನ್ನು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತಂದು ಮುನ್ಸೀಫರಿಗೆ ತಾಲೂಕು ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ೧೯೩೫ರ ವೇಳೆಗೆ ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ದ್ವಿತೀಯ ದರ್ಜೆಯ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲಾಯಿತು.

ಏಕೀಕರಣದ ನಂತರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ನಾಗರೀಕ ಸಂಹಿತೆ ಸಿವಿಲ್ ಕೋಡ್ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಅದರಂತೆ ಈ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲೂ ಮುನ್ಸೀಫ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ೧೯೬೪ರ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಿವಿಲ್ ಕೋರ್ಟ್ಸ್ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ವಯ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಏಕರೂಪತೆಯನ್ನು ತರಲಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ೧೯೮೭ರ ವೇಳೆಗೆ ತಿ.ನರಸೀಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಮುನ್ಸೀಫ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಹಾಗೂ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆಯ ಜುಡಿಷಿಯಲ್ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ತಾಲೂಕಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹತ್ತು ಸಾವಿರಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಮೌಲ್ಯದ ಸಿವಿಲ್ ದಾವೆ ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ದಾವೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೌಲ್ಯದ ಸಿವಿಲ್ ದಾವೆಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಮೇಲ್ದರ್ಜೆಯ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಹೂಡಿ ನ್ಯಾಯ ಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಈ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ ತಾಲೂಕುಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ತಹಶೀಲ್ದಾರರು, ತಾಲೂಕು ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕರಾಗಿ ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಶಾಂತಿ ಪರಿಪಾಲನೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಪೂರಕ ಪೂರ್ವಭಾವಿ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಅವರ ಆದೇಶವನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾ ಹಾಗೂ ಸೆಷನ್ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಪರಿಷ್ಕರಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ೨೦೦೫ರ ಮಾರ್ಚ್ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಿವಿಲ್ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು (ಹಿವಿ) ಜುಡಿಷಿಯಲ್ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್ (ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ) ನ್ಯಾಯಾಲಯ, ಸಿವಿಲ್ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು (ಕಿವಿ) ಜುಡಿಷಿಯಲ್ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್ (ಪ್ರ.ದ.) ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ಹಾಗೂ ಮುನ್ಸೀಫ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

ತಾಲೂಕು ಕಾನೂನು ನೆರವು ಸಮಿತಿ : ಡಿಸೆಂಬರ್ ೧೯೮೩ರಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ನೆರವು ಸಮಿತಿಯು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು, ದುಡಿಯುವ ಹಾಗೂ ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗದವರ ಕಾನೂನು ನೆರವು ಹಾಗೂ ಸಲಹೆ ಕೇಂದ್ರವು ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ತಾಲೂಕು ಕಾನೂನು ಸಮಿತಿಯು ಎಂಟು ಸಾವಿರರೂ.ಗಿಂತ

ಕಡಿಮೆ ವಾರ್ಷಿಕ ಆದಾಯವಿರುವವರಿಗೆ, ಪರಿಶಿಷ್ಟಜಾತಿ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದವರಿಗೆ, ವಿಧವೆಯರಿಗೆ, ರಕ್ಷಣಾ ಇಲಾಖೆಯ ನೌಕರರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಮಾಜಿಸೈನಿಕರಿಗೆ ಉಚಿತ ಕಾನೂನು ಸಲಹೆ, ಸೂಟ್, ಮನವಿ, ಇತರೆ ದಾವೆ, ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಮೊಕದ್ದಮೆ ಮುಂತಾದವನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಹೂಡುವಲ್ಲಿ, ಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮುಂದೆ ಅಹವಾಲು ಸಲ್ಲಿಸುವಲ್ಲಿ, ನೋಟೀಸ್ ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಉಚಿತ ಕಾನೂನು ಸೇವೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಹಿರಿಯ ವಿಭಾಗೀಯ ಸಿವಿಲ್ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಇದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿದ್ದು, ಕಿರಿಯ ವಿಭಾಗೀಯ ಸಿವಿಲ್ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಸದಸ್ಯರಿರುತ್ತಾರೆ.

ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರ ನರಸೀಪುರದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕ ಪಬ್ಲಿಕ್ ಪ್ರಾಸಿಕ್ಯೂಟರ್ ಕಚೇರಿಯು ೧೯೭೯ರಿಂದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅದು ಸರ್ಕಾರದ ಪರವಾಗಿ ಹೂಡಲಾಗುವ ಸಿವಿಲ್ ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಮೊಕದ್ದಮೆಗಳ ವಕಾಲತ್ತನ್ನು ಮುನ್ಸೀಫ್ ಹಾಗೂ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಾರಾಗೃಹ : ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಅಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ಬಂಧನದಲ್ಲಿಡುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಗ್ರಾಮದ ಚಾವಡಿಗಳಲ್ಲಿ, ಸೆರೆಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಧನದಲ್ಲಿಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಗಂಗ ಅರಸ ಇಮ್ಮಡಿ ಶಿವಮಾರನು ಮೂರು ಬಾರಿ ಬಂಧನದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಂಶ ಆ ಕಾಲದ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಗಂಗರ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದ ತಲಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲೆ ಸೆರೆಮನೆ ಇದ್ದು, ರಾಜದ್ರೋಹಿ, ಯುದ್ಧಕೈದಿ ಅಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ಸೆರೆಮನೆಗೆ ದೂಡುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಮರಣದಂಡನೆಯನ್ನೂ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಗಮನದೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಜೈಲ್ ಆಡಳಿತ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದ ಲಾಕಪ್ಪುಗಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಮುನ್ಸೀಫ್/ಅಮಲ್ದಾರ್ ಅಥವಾ ಉಪ ಅಮಲ್ದಾರರಿಗೆ ವಹಿಸಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ೧೮೯೮ರ ನಂತರ ಲಾಕ್‌ಅಪ್‌ಗಳ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಉಪಸಹಾಯಕ ಇಲ್ಲವೇ ಸರ್ಜನ್ ಶ್ರೇಣಿಯ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ವಹಿಸಲಾಯಿತು. ೧೯೦೪–೦೫ರ ವೇಳೆಗೆ ಕೆಲವೆಡೆ ಲಾಕಪ್ಪುಗಳ ಉಸ್ತುವಾರಿಗೆಂದು ವಿಶೇಷ ಉಪರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರರನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಏಕೀಕರಣ ನಂತರ ಪ್ರತೀ ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆಯಲ್ಲೂ ಲಾಕಪ್ಪುಗಳಿದ್ದು, ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಂತರ ಅಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ನಂಜನಗೂಡಿನ ಉಪಬಂಧಿಖಾನೆ ಇಲ್ಲವೇ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಬಂಧನದಲ್ಲಿಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಪೊಲೀಸ್ ಆಡಳಿತ

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಶಾಂತಿ ಪರಿಪಾಲನೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಕಳ್ಳತನ–ದರೋಡೆರಹಿತ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ಹೊಣೆ ಗ್ರಾಮದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದ ಗ್ರಾಮವೃದ್ಧ ಅಥವಾ ಗಾವುಂಡರ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಇವರನ್ನು ಪಟೇಲರೆಂದೂ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ

ಗೌಡಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಇವರ ನೆರವಿಗೆ ತಳವಾರರಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ನಗರಗಳಲ್ಲೂ ಕಾನೂನು ಪರಿಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುತ್ತಿದ್ದ ಕಂದಾಚಾರ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ದಳವಾಯಿ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಾಗಿದ್ದು, ಠಾಣೆದಾರರು ತಾಲೂಕಿನ ಠಾಣೆಯಲ್ಲೂ, ಹೋಬಳಿದಾರರು ಹೋಬಳಿಗಳಲ್ಲೂ ಪೊಲೀಸ್ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಓಲೆಕಾರರು, ಮತ್ತು ಡಂಗುರದವರೂ ಈ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಜಾತಿ ಕಟ್ಟುಪಾಡಿನ ಪರಿಪಾಲನೆ, ಕಳ್ಳತನ ತಪ್ಪಿಸುವುದು, ವ್ಯಾಪಾರ ವಹಿವಾಟಿನ ಕ್ರಮಬದ್ಧತೆ ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ಅಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಬಂಧಿಸುವುದೇ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕಂದಾಚಾರ ವಿಭಾಗದವರು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇದು ಹೈದರ್–ಟಿಪ್ಪು ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ಆದರೆ ಟಿಪ್ಪು ಹಾಗೂ ದಿವಾನ್ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಪಟೇಲರ ಸಂಖ್ಯೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಕಂದಾಚಾರ ಸಿಪಾಯಿಗಳು ನೇಮಕಗೊಂಡರು. ಅಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ, ಜೈಲಿನಲ್ಲಿಡುವುದು, ಕೋಟೆಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ಅಂಚೆ ಚೀಲ, ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಹೊರುವುದೇ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಇವರು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ೧೮೩೪ರ ಹುಕುಂನಾಮೆಯ ಜಾರಿಯೊಂದಿಗೆ ಕಂದಾಚಾರದ ಸಿಪಾಯಿಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣ ಪೊಲೀಸ್ ಸಿಪಾಯಿಗಳಾದರು. ಇವರಿಗೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಜೈಲು ಹಾಗೂ ಖಜಾನೆಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ವಸ್ತುಗಳ ಖರೀದಿ, ಬೇಸಾಯದ ಉಸ್ತುವಾರಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಭೂಕಂದಾಯದ ಶೇಖರಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ನೌಕರರಿಗೆ ನೆರವಾಗುವುದೇ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ವಹಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ೧೮೮೫ರ ವೇಳೆಗೆ, ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರ್ ಹಾಗೂ ಉಪತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಜಮೇದಾರರು ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಶಾಂತಿ ಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತಯಂತ್ರಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ತಾಲೂಕು ಉಪತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಲಾಕಪ್‌ಗಳು ಆರಂಭಗೊಂಡವು. ೧೮೯೨ರಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಂಗಕ್ಕೇ ವಹಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ೧೮೮೫ರ ವೇಳೆಗೆ ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರ್ ಹಾಗೂ ಉಪತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಜಮೇದಾರರು ಕಾನೂನು, ಶಾಂತಿಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ ಯಂತ್ರಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ತಾಲೂಕು–ಉಪತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಲಾಕಪ್‌ಗಳು ಆರಂಭಗೊಂಡವು. ೧೮೯೨ರಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಂಗಕ್ಕೆ ವಹಿಸಲಾಯಿತು. ಸುಮಾರು ೧೯೩೦ರ ವೇಳೆಗೆ ನಂಜನಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ಆರಂಭಗೊಂಡ ಸಹಾಯಕ ಸೂಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟ್ ಪೊಲೀಸ್ ಕಚೇರಿಯ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ತಿ.ನರಸೀಪುರ ಸೇರಿದಂತೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತರ ಕೆಲವು ತಾಲೂಕುಗಳೂ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಆದರೆ ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸರು ಅಮಲ್ದಾರರ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟಿದ್ದು ಅಗತ್ಯವಿದ್ದೆಡೆ ಸ್ಟೇಷನ್‌ಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಪೊಲೀಸರಿಗೆ ಬಿದಿರಿನ ಲಾಟಿಯೇ ಪ್ರಧಾನ ಅಸ್ತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ೧೮೯೧ರಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮ ಪೊಲೀಸ್ ಹಾಗೂ ಖಾಯಂ ಪೊಲೀಸರುಗಳಿದ್ದು, ಪೊಲೀಸ್ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಗ್ರಾಮಪೊಲೀಸರು, ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಪಟೇಲ, ತಳವಾರ ಹಾಗೂ ತೋಟಿಗಳಾಗಿದ್ದು, ಖಾಯಂ ಪೊಲೀಸರಿಗೆ ಅಪರಾಧಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ನೆರವಾಗಬೇಕಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೇ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿಯಿಡೀ ಗಸ್ತು ಹಾಕುತ್ತಾ, ಛತ್ರ, ಗರಡಿಮನೆ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮೀಣರ ಆಸ್ತಿ ಪಾಸ್ತಿ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಬೇಕಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ೧೯೦೧ರಲ್ಲಿ

ಸಮವಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಕತ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು. ೧೯೪೫–೪೬ರ ವೇಳೆಗೆ ಈ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲೂ ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆಗಳು ಆರಂಭಗೊಂಡು ಪೊಲೀಸ್ ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರ್, ಹೆಡ್ ಕಾನ್‌ಸ್ಟೇಬಲ್‌ಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದವು. ಏಕೀಕರಣದ ನಂತರ ೧೯೫೮ರಲ್ಲಿ ತಿ.ನರಸೀಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಪೊಲೀಸ್ ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರರ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಸಬ್‌ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರರೇ ನರಸೀಪುರ ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾದರು. ೧೯೮೭ರ ವೇಳೆಗೆ ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರ ನರಸೀಪುರ ಹಾಗೂ ಬನ್ನೂರು ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆಗಳಿದ್ದವು. ೨೦೦೯ರ ವೇಳೆಗೆ ತಾಲೂಕಿನ ನರಸೀಪುರ, ಬನ್ನೂರು, ತಲಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸ್, ಮೂಗೂರು ಮತ್ತು ಸೋಮನಾಥಪುರಗಳಲ್ಲಿ ಉಪ ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆಗಳಿದ್ದವು.

ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮರಕ್ಷಣಾ ದಳಗಳನ್ನು ೧೯೬೫ರ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ವಯ ರಚಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಇದು ಗ್ರಾಮೀಣಪೊಲೀಸ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಖಾಯಂ ಪೊಲೀಸರಿಗೆ ಪೂರಕಮಾಹಿತಿ ಹಾಗೂ ಸಹಕಾರ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಜಿಲ್ಲಾ ಪೊಲೀಸ್ ಸೂಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟರು ಇವರನ್ನು ನೇಮಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಅಗತ್ಯಬಿದ್ದಾಗ ಅವರನ್ನು ತುರ್ತು ರಕ್ಷಣಾ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮುಂದಾಗಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅದರಂತೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ದಳಪತಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಿ, ಗ್ರಾಮರಕ್ಷಣಾ ಗುಂಪನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರತೀ ಗುಂಪಿನಲ್ಲೂ ಆಯಾ ಗ್ರಾಮದ ೨೫ ಮಂದಿ ಸದಸ್ಯರಿರುತ್ತಾರೆ.

ಗೃಹರಕ್ಷಕದಳ: ಇವರು ಕಾನೂನು ಹಾಗೂ ಶಾಂತಿ ಪರಿಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸರಿಗೆ ನೆರವು ನೀಡುವ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಕರಾಗಿದ್ದು, ಇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳ ಆರೋಗ್ಯವಂತ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಪೊಲೀಸ್ ತರಬೇತಿ ನೀಡಿ ಅಗತ್ಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ನರಸೀಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಗೃಹರಕ್ಷಕ ದಳವು ೧೯೭೦ರ ಜೂನ್‌ನಿಂದ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತವಾಗಿದ್ದು, ೧೯೮೭ರ ವೇಳೆಗೆ ೬೦ ಮಂದಿ ನೋಂದಣಿಗೊಂಡಿದ್ದು, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಇಂದಿಗೂ ಇದು ಇತರೆಡೆಗಳಂತೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲೂ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಇತರ ಇಲಾಖೆಗಳು

ಪ್ರಜೆಗಳ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ ಸರ್ಕಾರವು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ರೂಪಿಸುವ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರಲು ಕಂದಾಯ, ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ, ಅಬ್ಕಾರಿ, ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ, ಸಾರಿಗೆ ಮುಂತಾದ ೧೧೦ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಸರ್ಕಾರಿ ಇಲಾಖೆಗಳು ಹಾಗೂ ಹಲವಾರು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ನಿಗಮಗಳು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿವೆ. ಅಗತ್ಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ವಿವಿಧ ಇಲಾಖೆಯ ಕಚೇರಿಗಳು ಜಿಲ್ಲಾ ಹಾಗೂ ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಕೇಂದ್ರ

ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಿ ಕಚೇರಿ ಹಾಗೂ ನಿಗಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನಿಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆ : ಕೃಷಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಲಹೆ ನೀಡಲು ಕಾರ್ಯಾಗಾರ, ತರಬೇತಿ, ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ, ಉತ್ತಮ ಬೆಳೆ ಸ್ಪರ್ಧೆ, ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರಲು ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕ ಕೃಷಿ ನಿರ್ದೇಶಕರ ಕಚೇರಿಯಿದೆ. ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ಸಹಾಯಕ ಕೃಷಿ ಅಧಿಕಾರಿ, ಕೃಷಿ ವಿಸ್ತರಣಾಧಿಕಾರಿ, ಕೃಷಿ ಸಹಾಯಕ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳಿರುತ್ತಾರೆ.

ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆ : ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಸರಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಹಾಯಕ ಶಿಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಚೇರಿಯು ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರ ನರಸೀಪುರದಲ್ಲಿದೆ. ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ಶಾಲಾನಿರೀಕ್ಷಕರು, ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಈ ಕಚೇರಿಯನ್ನು ಕ್ಷೇತ್ರ ಶಿಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿ ದರ್ಜೆಗೆ ಏರಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಸಹಾಯಕ ಶಿಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಅವರ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಸರ್ವಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನ, ಅಕ್ಷರ ದಾಸೋಹ, ಸೈಕಲ್ ವಿತರಣೆ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಈ ಕಚೇರಿಯು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಇಲಾಖೆ : ತೋಟಗಾರಿಕೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ಸಹಾಯಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ನಿರೀಕ್ಷಕರ ಕಚೇರಿಯು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿದೆ. ಇವರು ನಂಜನಗೂಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಉಪವಿಭಾಗೀಯ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಅಧೀನಕ್ಕೊಳಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಪಶುಸಂಗೋಪನೆ ಮತ್ತು ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೇವೆ : ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪಶು ಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪಶು ಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಅವುಗಳ ಉಸ್ತುವಾರಿಗೆ ತಾಲೂಕುಕೇಂದ್ರ ನರಸೀಪುರದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕ ಪಶುಸಂಗೋಪನಾ ವೈದ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಚೇರಿ ಇದ್ದು ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಹಾಯಕರೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಇತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿದೆ.

ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆ : ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರ ನರಸೀಪುರದಲ್ಲಿ ವಲಯ ಅರಣ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಚೇರಿ ಇದೆ. ಅದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಒಳಪಡುತ್ತವೆ. ಅರಣ್ಯ ರಕ್ಷಣೆ, ಅರಣ್ಯೀಕರಣ ಮುಂತಾದ ಅರಣ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಹೊಣೆ ವಲಯ ಅರಣ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳದಾಗಿದ್ದು, ನೆರವಿಗೆ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿದೆ.

ಕಾರ್ಮಿಕರ ರಾಜ್ಯ ವಿಮಾ (ಇ.ಎಸ್.ಐ) ಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯ : ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ವಿಮಾ ಇಲಾಖೆಯ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿರುವ ವಿಮಾ ಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯವು ನರಸೀಪುರದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತಿದ್ದು, ಕಾರ್ಮಿಕರು ಮತ್ತವರ ಕುಟುಂಬವರ್ಗಕ್ಕೆ ವೈದ್ಯಕೀಯ

ತಪಾಸಣೆ, ಔಷಧಿ ವಿತರಣೆ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ನೆರವನ್ನೂ ಉಚಿತವಾಗಿ ನೀಡುವಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ನೀರಾವರಿ ಇಲಾಖೆ : ತಾಲೂಕಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನೀರಾವರಿ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಹಾಗೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲು ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಅಭಿಯಂತರರ ಕಚೇರಿ ಇದೆ. ಅವರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕ ಅಭಿಯಂತರರು, ಕಿರಿಯ ಅಭಿಯಂತರರು ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿದೆ.

ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆ (ಸಂಪರ್ಕ ಮತ್ತು ಕಟ್ಟಡ) : ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಹೆದ್ದಾರಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಮುಖ ಜಿಲ್ಲಾ ರಸ್ತೆಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಸೇತುವೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಕಟ್ಟಡಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ನಿರ್ವಹಣೆಗಳಿಗೆಂದೇ ಸಹಾಯಕ ಕಾರ್ಯಪಾಲಕ ಅಭಿಯಂತರರ ಉಪವಿಭಾಗೀಯ ಕಚೇರಿಯು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅವರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕ ಅಭಿಯಂತರರು, ಕಿರಿಯ ಅಭಿಯಂತರರು ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಹಾಯಕರು ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿರುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯಪಾಲಕ ಅಭಿಯಂತರರು (ಮೈಸೂರು) ಇವರ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯತ್ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಉಪವಿಭಾಗೀಯ ಕಚೇರಿ : ಈ ಕಚೇರಿಯು ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರ ನರಸೀಪುರದಲ್ಲಿದ್ದು, ಸಹಾಯಕ ಕಾರ್ಯಪಾಲಕ ಅಭಿಯಂತರರು ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದು, ಇತರ ಜಿಲ್ಲಾ ರಸ್ತೆ ಹಾಗೂ ಹಳ್ಳಿರಸ್ತೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ನಿರ್ವಹಣೆ ಈ ಇಲಾಖೆಯ ಹೊಣೆಯಾಗಿದ್ದು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸಹಾಯಕ ಹಾಗೂ ಕಿರಿಯ ಅಭಿಯಂತರರ ನೆರವಿಗೆ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿದೆ.

ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಇಲಾಖೆ : ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರ ನರಸೀಪುರದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಇಲಾಖೆಯ ಉಪವಿಭಾಗೀಯ ಕಚೇರಿಗೆ ಸಹಾಯಕ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಅಭಿಯಂತರರಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ಸಹಾಯಕ ಹಾಗೂ ಕಿರಿಯ ಅಭಿಯಂತರರೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಇತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿದೆ. ವಿಭಾಗೀಯ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಅಭಿಯಂತರರು ಇವರ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆ : ಹಿಂದುಳಿದ ಜಾತಿ ಹಾಗೂ ಹಿಂದುಳಿದ ಪಂಗಡಗಳ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಅಭ್ಯುದಯಕ್ಕಾಗಿ ತಾಲೂಕು ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಣಾಧಿಕಾರಿಯ ಕಚೇರಿ ಇದ್ದು, ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿದೆ. ಜಿಲ್ಲಾ ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಣಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಇವರ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಉಪಖಜಾನೆ : ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ಹಣಕಾಸು ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಇದಕ್ಕೆ ಉಪಖಜಾನಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದು, ನೆರವಿಗೆ ಇತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿರುತ್ತದೆ.

ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆ : ಈ ಇಲಾಖೆಯ ಮಕ್ಕಳು ಹಾಗೂ ಮಹಿಳೆಯರ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಸಿ.ಡಿ.ಪಿ.ಓ. ಇದರ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ಇಲಾಖೆಯ ಉಪನಿರ್ದೇಶಕರು ಮೇಲಧಿಕಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ರಾಜ್ಯ ಪುರಾತತ್ವ ಇಲಾಖೆ : ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಚೀನ ದೇವಾಲಯಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ಪುರಾತತ್ವ ಇಲಾಖೆಯ ಸ್ಮಾರಕ ಸೇವಕ ಹಾಗೂ ಚೌಕಿದಾರರು ತಲಕಾಡು, ಮೂಗೂರುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಅವರಿಗೆ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರು ತಕ್ಷಣದ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಅಬಕಾರಿ ಇಲಾಖೆ : ಪಾನನಿರೋಧ ರದ್ದಾದ ನಂತರ ೧೯೬೭ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭಗೊಂಡ ಅಬಕಾರಿ ಇಲಾಖೆಯ ತಾಲೂಕು ವಲಯ ಕಚೇರಿಯು ನರಸೀಪುರದಲ್ಲಿದ್ದು, ಅಬಕಾರಿ ನಿರೀಕ್ಷಕರು ಅದರ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮದ್ಯಪಾನೀಯಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟ ಪರಿಶೀಲನೆ, ಅಕ್ರಮ ಮದ್ಯ ಸಾರಾಯಿ ತಯಾರಿಕಾ ಘಟಕಗಳ ನಿರ್ಮೂಲನೆ ಹಾಗೂ ಅಕ್ರಮ ಮದ್ಯಮಾರಾಟ ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಅಗತ್ಯ ಕಾನೂನು ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು ಮುಂತಾದವು ಈ ಕಚೇರಿಯ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಾಗಿದ್ದು, ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿರುತ್ತದೆ. ಉಪ ಆಯುಕ್ತಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಕಾರ್ಮಿಕ ಇಲಾಖೆ : ವಿವಿಧ ವರ್ಗದ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ತಾಲೂಕು ವೃತ್ತ ಕಚೇರಿಯು ನರಸೀಪುರದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಕಾರ್ಮಿಕ ನಿರೀಕ್ಷಕರು ಕಚೇರಿಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದು, ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿರುತ್ತದೆ. ಜಿಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಮಿಕ ಅಧಿಕಾರಿ ಇವರ ತಕ್ಷಣದ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಇಲಾಖೆ : ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರು ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಇಲಾಖೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದು, ಮೀನುಮರಿ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಪಾಲನೆ, ವಿತರಣೆ ಮುಂತಾದ ಮೀನು ಕೃಷಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರುವ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿರುತ್ತದೆ. ಹಿರಿಯ ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಇವರ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಇಲಾಖೆ : ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ವೈಚಾರಿಕತೆಯನ್ನೂ ನಾಗರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನೂ ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಂದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಇಲಾಖೆಯ ತಾಲೂಕು ಗ್ರಂಥಾಲಯವು ನರಸೀಪುರದಲ್ಲೂ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳು ಹಾಗೂ ಗ್ರಂಥ ವಿತರಣಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು ತಾಲೂಕಿನ ವಿವಿಧೆಡೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಯೋಜನೆಯಂತೆ ತಾಲೂಕಿನ ೩೬ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳನ್ನು

ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಗಿದೆ. ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಸಹಾಯಕರು ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕರು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ರೇಷ್ಮೆ ಇಲಾಖೆ : ರೇಷ್ಮೆ ಕೃಷಿಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರ ನರಸೀಪುರದಲ್ಲಿ ರೇಷ್ಮೆ ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರ ಕಚೇರಿ ಹಾಗೂ ಹೋಬಳಿ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ರೇಷ್ಮೆ ವಿಸ್ತರಣಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಚೇರಿಗಳು ಮೂಗೂರು, ಬನ್ನೂರು, ತಲಕಾಡು ಹಾಗೂ ಸೋಸಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ತಾಲೂಕಿನ ರೇಷ್ಮೆ ಗೂಡಿನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ (ನರಸೀಪುರ) ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಅಧಿಕಾರಿ, ಬಿತ್ತನೆ ಕೋಠಿಗಳಿಗೆ, ಬಿತ್ತನೆ ಕೋಠಿ ಅಧಿಕಾರಿ ಹಾಗೂ ರೇಷ್ಮೆ ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ (ಮೂಗೂರು ಮತ್ತು ವರಳಹಳ್ಳಿ) ರೇಷ್ಮೆ ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ತಾಲೂಕಿನಾದ್ಯಂತ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಅಂಚೆ, ತಂತಿ ಮತ್ತು ದೂರವಾಣಿ ಕಚೇರಿಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. (ವಿವರಗಳಿಗೆ ಸಾರಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಅಧ್ಯಾಯ ನೋಡಿ)

ಭಾರತೀಯ ಪುರಾತತ್ವ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆ : ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಮಾರಕವಿರುವ ಸೋಮನಾಥಪುರದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಸಹಾಯಕ ಪುರಾತತ್ವಜ್ಞ (ಸ್ಮಾರಕಗಳು)ರ ಕಚೇರಿ ಇದ್ದು, ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ಇತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿದೆ.

ಚಾಮುಂಡೇಶ್ವರಿ ವಿದ್ಯುತ್ ಸರಬರಾಜು ನಿಗಮ : ಹಿಂದೆ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಮಂಡಳಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಇದನ್ನು ೧೯೯೯ರಲ್ಲಿ ವಿಭಜಿಸಿದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಇದು ರೂಪುಗೊಂಡಿತು. ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಅಭಿಯಂತರ ಕಚೇರಿ ಇದ್ದು, ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ಸಹಾಯಕ ಹಾಗೂ ಕಿರಿಯ ಎಂಜಿನಿಯರುಗಳು ಮೀಟರ್ ರೀಡರ್ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿದೆ.

ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವಯಂ ಆಡಳಿತ

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಆಳರಸರ ಸಾರ್ವಭೌಮಾಡಳಿತದ ನಡುವೆಯೂ ಸ್ವಯಂ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಹಳ್ಳಿ, ಪಟ್ಟಣ, ಅಗ್ರಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸಭಾ, ಸಮಿತಿ ಮುಂತಾದವು ಸ್ಥಳೀಯ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದು, ಊರ ಸಮಸ್ತರು, ಊರೊಕ್ಕಲು, ಊರ ಹದಿನೆಂಟು ಜಾತಿ ಅಥವಾ ಸಮುದಾಯದವರು ಅದರಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ತಾಲೂಕಿನ ತಡಿಮಾಲಂಗಿ, ಚಿದರಹಳ್ಳಿ,ಹುಣಸೂರು, ಆಲ್ಗೋಡು ಮುಂತಾದೆಡೆಯ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದ್ದು, ಚೋಳ ಶಾಸನಗಳಂತೂ ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವಯಂ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವ ಕೈಗನ್ನಡಿಗಳಾಗಿವೆ. ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಗೌಡ, ಶ್ಯಾನುಭೋಗ, ತೋಟಿ, ತಳವಾರ, ನೀರಗಂಟಿ, ಅಗಸ, ಬಡಗಿ, ಕುಂಬಾರ, ಕಮ್ಮಾರ, ನಾವಿದ, ಜ್ಯೋತಿಷಿ, ಮುಂತಾದ ಆಯಗಾರರು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗ್ರಾಮವೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಸ್ವಾವಲಂಬಿ ಘಟಕವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಚಿದರವಳ್ಳಿಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ತಲಕಾಡು ಸ್ಥಳದ ಹಲವಾರು

ಊರು (ಪುರ)ಗಳ ಪಟ್ಟಿಯೇ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಬನ್ನೂರು, ತಡಿಮಾಲಂಗಿ, ಸೋಮನಾಥಪುರ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಚೀನ ಅಗ್ರಹಾರಗಳ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಮಹಾಜನರು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಂಶ ಅಲ್ಲಿರುವ ಚೋಳ, ಹೊಯ್ಸಳ ಹಾಗೂ ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ತಾಲೂಕಿನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ವ(ಬ)ಡಗೆರೆ, ಹದಿನಾಡು, ಮುಂತಾದ ನಾಡುಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದ್ದು, ಅವುಗಳ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಾಡಪ್ರಭು–ಪೆರ್ಗಡೆಗಳು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಟ್ಟಣಗಳೂ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಭೆಗಳ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುತ್ತಿದ್ದು, ಸ್ಥಳೀಯ ವರ್ತಕ ಸಂಘದ ಮುಖಂಡನಾದ ಪಟ್ಟಣಸ್ವಾಮಿ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದನು. ತಲಕಾಡು ಇಪ್ಪತ್ತೈವರ ಆಡಳಿತಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಪಟ್ಟಣವಸಂತನು ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಾಗಿದ್ದ ಅಂಶ ತಲಕಾಡಿನ ಕ್ರಿ.ಶ. ೭೨೬ರ ಶಾಸನದಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಈ ಸಂಬಂಧ ೧೯ನೇ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧ ಭಾಗದವರೆವಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಸರ್ಕಾರಿ ಕಾಯ್ದೆಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ೧೮೭೦ರ ಕೇಂದ್ರ ಪುರಸಭಾ ನಿಯಂತ್ರಣ ಕಾಯ್ದೆಯು ೧೮೭೧ರಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲೂ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ತತ್ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮೂರು ಸಾವಿರಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಇದ್ದ ತಾಲೂಕಿನ ನರಸೀಪುರ, ಬನ್ನೂರು ಹಾಗೂ ಸೋಸಲೆಗಳಲ್ಲಿ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಪುರಸಭಾ ಸಮಿತಿಗಳು (ಮುನಿಸಿಪಲ್ ಕಮಿಟಿ) ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ೧೯೦೨ ಹಾಗೂ ೧೯೦೬ರ ಸ್ಥಳೀಯ ಬೋರ್ಡು ಕಾಯ್ದೆಗಳನ್ವಯ ಈ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ರೂಪುರೇಷೆ ಲಭಿಸಿತು. ೧೯೧೮ರ ಸ್ಥಳೀಯ ಬೋರ್ಡು ಕಾಯ್ದೆಯನ್ವಯ ನಷ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ಪುರಸಭಾ ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಮುನಿಸಿಪಾಲಿಟಿಗಳನ್ನು ನಗರಸಭೆ, ಪುರಸಭೆ ಹಾಗೂ ಉಪಪುರಸಭೆಗಳೆಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೇ ಪುರಸಭೆಯ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ನೀಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಸರ್ಕಾರದ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪವನ್ನು ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ೧೯೨೮–೨೯ರ ಕಾಯ್ದೆ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೂ ಸದಸ್ಯರಾಗಲು ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿತು. ೧೯೩೩ರ ಉಪಪುರಸಭೆಗಳ ಕಾಯ್ದೆ ಪ್ರಾಪ್ತರಿಗೆ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕನ್ನು ನೀಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿತು. ಏತನ್ಮಧ್ಯೆ ೧೯೨೯ರಲ್ಲಿ ನರಸೀಪುರ, ಬನ್ನೂರುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಮೂಗೂರು ಹಾಗೂ ತಲಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಪುರಸಭೆಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದವು. ಆದರೆ ಸೋಸಲೆಯ ಪುರಸಭೆಯು ರದ್ದಾಯಿತು. ೧೯೩೦–೩೧ರಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕಿನ ಉಪಪುರಸಭೆಗಳ ಆದಾಯ ಕ್ರಮವಾಗಿ ನರಸೀಪುರ (ರೂ.೨,೯೭೩), ಬನ್ನೂರು (ರೂ.೨,೧೦೮), ತಲಕಾಡು (ರೂ.೨,೨೨೨) ಹಾಗೂ ಮೂಗೂರು (ರೂ.೧,೯೩೩) ಆಗಿದ್ದರೆ, ವೆಚ್ಚವು ಕ್ರಮವಾಗಿ ರೂ.೨,೮೯೦, ರೂ. ೨,೧೧೪, ರೂ.೨,೧೯೧ ಹಾಗೂ ರೂ, ೧,೬೯೫ ಆಗಿತ್ತು. ಅದೇ ೧೯೪೦–೪೧ರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಇದು ಕ್ರಮವಾಗಿ (ರೂ.೭,೨೩೬ ಮತ್ತು ರೂ.೫,೨೪೨) (ರೂ. ೮,೬೨೦ ಮತ್ತು ರೂ್.೯,೨೮೬) (ರೂ. ೩,೭೪೯ ಮತ್ತು ರೂ, ೩,೪೬೫) ಹಾಗೂ (ರೂ. ೩,೨೯, ರೂ. ೩,೧೭೩) ಗಳಾಗಿತ್ತು.

ಮುಂದೆ ೧೯೫೧ರ ಟೌನ್ ಮುನಿಸಿಪಾಲಿಟಿ ಕಾಯ್ದೆಯು ದೊಡ್ಡ ಹಾಗೂ ಸಣ್ಣ ಮುನಿಸಿಪಾಲಿಟಿಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣವನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ನಗರಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷ–ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರುಗಳನ್ನು ಸದಸ್ಯರೇ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕಗೊಳಿಸಿತು. ೧೯೫೦–೬೦ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕಿನ ನರಸೀಪುರ, ಬನ್ನೂರು, ತಲಕಾಡು ಹಾಗೂ ಮೂಗೂರುಗಳಲ್ಲಿ ಪುರಸಭೆಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ೧೯೬೪ರ ಕರ್ನಾಟಕ ಪುರಸಭೆಗಳ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ವಯ ಪಟ್ಟಣದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ೨೦,೦೦೦ ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ೧೫ ಜನ ಕೌನ್ಸಿಲರುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಬಹುದಾಗಿದ್ದು, ೨೦,೦೦೦ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿರುವ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ೧೦,೦೦೦ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ನಾಲ್ಕರಿಂದ ಆರು ಕೌನ್ಸಿಲರ್‌ಗಳನ್ನು ಚುನಾಯಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ೧೯೬೨ರಲ್ಲಿ ಮೂಗೂರು, ತಲಕಾಡುಗಳ ಪುರಸಭಾ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ರದ್ದಾಗಿ, ೧೯೫೬ರ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ವಯ ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದು, ನರಸೀಪುರ ಹಾಗೂ ಬನ್ನೂರುಗಳಲ್ಲಿ ಪುರಸಭಾ ಆಡಳಿತ ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ತಾಲೂಕಿನ ಎರಡು ನಗರಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ನರಸೀಪುರದ ಆದಾಯ ವೆಚ್ಚ ೧೯೭೬–೭೭ರಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ರೂ. ೩,೬೬,೨೯೨ ಹಾಗೂ ೩,೩೩,೫೮೬ ಇದ್ದರೆ ಬನ್ನೂರಿನದು ಕ್ರಮವಾಗಿ ೩,೫೪,೭೯೬ ಹಾಗೂ ೩,೫೬,೧೨೧ ರೂ.ಗಳಾಗಿತ್ತು. ಅದೇ ೧೯೮೧–೮೨ರಲ್ಲಿ ಇದು ಕ್ರಮವಾಗಿ ರೂ. ೭,೨೪,೦೬೮ ರೂ. ೬,೫೫,೮೧೮, ೬,೬೫೧೪೮ ರೂ.ಗಳಾಗಿತ್ತು. ೧೯೮೭ರಲ್ಲೂ ಇದೇ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ೧೯೮೩ರ ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ವಯ ನರಸೀಪುರದ ಪುರಸಭೆಯು ರದ್ದಾಗಿ, ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯಿತಿಯು ೧೯೮೭ರಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಆದರೆ ಬನ್ನೂರು, ಪುರಸಭೆ ಆಡಳಿತದಲ್ಲೇ ಉಳಿಯಿತು. ಈ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ವಯ ಮತದಾನ ವಯಸ್ಸನ್ನು ೨೧ ರಿಂದ ೧೮ ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಇಳಿಸಲಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೇ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಪುರಸಭಾ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಶೇ.೨೦ ಮೀಸಲಾತಿ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಕೌನ್ಸಿಲರುಗಳ ಸದಸ್ಯತ್ವದ ಅವಧಿಯನ್ನು ನಾಲ್ಕರಿಂದ ಐದು ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಏರಿಸಲಾಯಿತು. ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದ ಮೂಗೂರು ಹಾಗೂ ತಲಕಾಡುಗಳು ೧೯೮೩ರ ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್ ಕಾಯ್ದೆಯುನ್ವಯು ೧೯೮೮ರಲ್ಲಿ ವುಂಡಲ ಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳಾದವು. ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಪುರಸಭೆಗಳಿಗೆ ಸರ್ಕಾರದ ಬಡತನ ನಿರ್ಮೂಲನಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ವಹಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ವಾರ್ಷಿಕ ಬಜೆಟ್‌ನ ಶೇ. ೧೮ ಭಾಗವನ್ನು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಹಾಗೂ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳ ಅಭ್ಯುದಯಕ್ಕೆಂದೇ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ೧೯೯೧ರ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಬನ್ನೂರು ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಪುರಸಭೆ ಇತ್ತು. ಉಳಿದವು ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿದ್ದವು. ೨೦೦೧ರ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರ ನರಸೀಪುರ ಹಾಗೂ ಬನ್ನೂರುಗಳು ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದವು.

ಪಟ್ಟಣಪಂಚಾಯ್ತಿ : ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಹಾಗೂ ಪುರಸಭೆಗಳ ನಡುವಣ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ಸ್ಥಳೀಯು ಆಡಳಿತ ಸಂಸ್ಥೆ ಇದಾಗಿದ್ದು (೧೯೫೯ರ

ಕಾಯ್ದೆಯನ್ವಯ) ಐದು ಸಾವಿರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹಾಗೂ ೧೦,೦೦೦ ರೂ.ಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಾರ್ಷಿಕ ವರಮಾನವಿರುವ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಪಟ್ಟಣಪಂಚಾಯ್ತಿ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಬಹುದಾಗಿದ್ದು, ಇದು ೧೧ ರಿಂದ ೧೯ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಮೀಸಲಾತಿಯಂತೆ ಹೊಂದಿರಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಅದರಂತೆ ತಾಲೂಕಿನ ತಲಕಾಡು ಹಾಗೂ ಮೂಗೂರುಗಳಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳು ೧೯೮೭ರವರೆಗೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದವು. ಆದರೆ ನಂತರ ಅವು ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳಾದವು.

ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ತಿ.ನರಸೀಪುರ : ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರ ನರಸೀಪುರದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ೨೦೦೧ರ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ೯,೯೨೭ (೪,೯೮೯ ಪು + ೪,೯೩೮ ಮ) ಇದ್ದು, ಪಟ್ಟಣದ ಹನ್ನೊಂದು ವಾರ್ಡುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ೨,೧೪೫ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನರಸೀಪುರದಲ್ಲಿ ೧೮೯೦ರಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಪುರಸಭೆಯು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದು, ೧೯೧೮ರಲ್ಲಿ ಉಪಪುರಸಭೆಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟು, ೧೯೫೨ರಲ್ಲಿ ನಗರಸಭೆ ದರ್ಜೆಗೇರಿತ್ತು. ಆದರೆ ೧೯೮೭ರಲ್ಲಿ ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯ ಸ್ಥಾನಕ್ಕಿಳಿಯಿತು. ಅನಂತರ ೧೯೯೩ರಿಂದ ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದೆ. ೨೦೦೮-೦೯ರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಡಿಸೆಂಬರ್ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ೩೩,೨೪,೬೦೦.೦೦ ರೂ. ಆದಾಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದು, ೩೭,೩೨,೦೮೦.೦೦ ರೂ.ಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಬಳಸಲಾಗಿತ್ತು.

ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯ್ತಿ, ಬನ್ನೂರು: ಹೋಬಳಿ ಕೇಂದ್ರವೂ ಆಗಿರುವ ಬನ್ನೂರಿನ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು, ೨೦೦೧ರ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ೨೩,೨೪೯ ಇದ್ದು, ಅದರಂತೆ ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಇದು ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಪಟ್ಟಣದ ೨೦ ವಾರ್ಡುಗಳಲ್ಲಿನ ೪,೮೩೧ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವರು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ೧೯೮೮ಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ನಗರಸಭೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಬನ್ನೂರು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಪುರಸಭೆಯು ೧೮೯೦ರಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದು, ೧೯೧೮ರಲ್ಲಿ ಇದು ಉಪಪುರಸಭೆಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟು ಅನಂತರ ೧೯೫೨ರಲ್ಲಿ ನಗರಸಭೆ ದರ್ಜೆಗೇರಿತ್ತು. ಪಟ್ಟಣದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ೧೯೮೧ರಲ್ಲಿ ೧.೫೨ ಚ.ಕಿ.ಮೀ. ಇದ್ದು, ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ೧೫,೧೦೮ ಆಗಿತ್ತು. ೧೯೮೬ರ ವೇಳೆಗೆ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ೨,೪೬೮ ಮನೆಗಳಿದ್ದು, ೨,೪೯೧ ತೆರಿಗೆದಾರರಿದ್ದರು. ೧೯೮೬-೮೭ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಪುರಸಭೆಯ ವತಿಯಿಂದ ಸುಮಾರು ೮೨,೦೦೦ ರೂ. ಅಂದಾಜಿನಲ್ಲಿ ಬೋವಿ ಬಡಾವಣೆ ಹಾಗೂ ಮುಸ್ಲಿಮರಿಗಾಗಿ ನವಬಡಾವಣೆಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಲಾಯಿತು. ಸುಮಾರು ೧೧ ಲಕ್ಷ ರೂ. ಅಂದಾಜು ವೆಚ್ಚದ ಯೋಜನೆಯಂತೆ ಕಾವೇರಿ ನದಿಯಿಂದ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಕುಡಿಯುವ ನೀರನ್ನು ನಳದ ಮೂಲಕ ಸರಬರಾಜು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ೧೯೮೭ರ ವೇಳೆಗೆ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ೧೦೩೨ ಖಾಸಗಿ ನಳ ಹಾಗೂ ೧೦೮ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ನಲ್ಲಿಗಳಿದ್ದು, ದಿನನಿತ್ಯ ಸುಮಾರು ೬೭,೫೦೦ ಲೀ. ನೀರನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೊಳಚೆ ನೀರಿನ ವಿಸರ್ಜನೆಗೆ 'ಯು' ಮಾದರಿಯ ೭,೧೫೦ ಮೀ ಉದ್ದದ ತೆರೆದ ಮೋರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಒಳಚರಂಡಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ರೂಪಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಪುರಸಭೆಯಲ್ಲಿ ೨೦ ಪೌರ ಕಾರ್ಮಿಕರೂ ಸೇರಿದಂತೆ

೨೭ ಜನ ನೌಕರರು ಪಟ್ಟಣದ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರು. ಪುರಸಭೆಯ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿದ್ದ ೫.೮ ಕಿ.ಮೀ. ರಸ್ತೆ ೧೯೮೭ರ ವೇಳೆಗೆ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿತ್ತು. ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ೧೯೩೯-೪೦ರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುತ್ ಸೌಲಭ್ಯ ದೊರೆತು, ೧೯೮೭ರ ವೇಳೆಗೆ ೧,೮೨೦ ಗೃಹ ಸಂಪರ್ಕ ಹಾಗೂ ೪೧೪ ಬೀದಿ ದೀಪಗಳಿದ್ದವು. ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷ ರೂ. ಅಂದಾಜು ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಪುರಸಭಾ ಭವನವನ್ನು ೧೯೮೬ರಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಯಿತು. ೨೦೦೧ರ ಜನಗಣತಿಯ ನಂತರ ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯ ಆಡಳಿತಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟಿತ್ತು. ೨೦೦೯ರಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಪುರಸಭೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದರಂತೆ ಈ ಪುರಸಭೆಯು ೨೦೦೯ರ ಡಿಸೆಂಬರ್ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ೨೩೦.೨೬ ಲಕ್ಷ ರೂ. ಆದಾಯ ಪಡೆದಿದ್ದು, ೯೫.೪೯ ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳನ್ನು ವ್ಯಯಿಸಲಾಗಿತ್ತು.

ಪಟ್ಟಣಯೋಜನೆ : ಮೈಸೂರು ನಗರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ನಗರಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ, ೧೯೦೩ರಷ್ಟು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ೧೯೬೪ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ನಗರಯೋಜನಾ ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರ ಕಚೇರಿಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಪುರಸ್ಕೃತ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಕಚೇರಿಯು ೧೯೮೭ರವರೆಗೆ ಸುಮಾರು ೧೨೩ ಪಟ್ಟಣ ಬಡಾವಣೆ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದು, ಅದರಲ್ಲಿ ೮೦ ಯೋಜನೆ ಮೈಸೂರು ನಗರಕ್ಕೂ ೧೩ ಯೋಜನೆ ಮೈಸೂರು ತಾಲೂಕಿಗೂ ಹಾಗೂ ಉಳಿದ ೩೦ ಯೋಜನೆಗಳು ಇತರ ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರ ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾಗಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲದೇ ಸೋಸಲೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ೨೦೦೧ರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಗೊಳ್ಳುವಂತಹ ಸಮಗ್ರಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ೧೯೮೧ರಲ್ಲೇ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ನಗರ ಯೋಜನಾ ಇಲಾಖೆಯು ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರ ನರಸೀಪುರ ಹಾಗೂ ಬನ್ನೂರುಗಳನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಹಾಗೂ ಸೇವಾಕೇಂದ್ರಗಳೆಂದೂ, ತಲಕಾಡು, ಸೋಸಲೆ ಹಾಗೂ ಮೂಗೂರುಗಳನ್ನು ಸೇವಾಕೇಂದ್ರಗಳೆಂದೂ ಬಿನಕನಹಳ್ಳಿ, ಸೋಮನಾಥಪುರ, ಹೊಸಕೋಟೆ,ಕೇತುಪುರ, ಯಾಚೇನಹಳ್ಳಿ ಕೊಡಗಹಳ್ಳಿ ಹಾಗೂ ತಲಕಾಡುಗಳನ್ನು ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕೇಂದ್ರಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಿದ್ದು, ಅವುಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಅದಾಗಲೇ ರೂಪಿಸಿತ್ತು.

ಸ್ಥಳೀಯ ಬೋರ್ಡುಗಳು : ಗ್ರಾಮೀಣ ರಸ್ತೆ ಸಂಪರ್ಕ, ಆರೋಗ್ಯ, ಒಳಚರಂಡಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಶಿಕ್ಷಣ ಸೌಕರ್ಯ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಪುರಸಭಾ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಿಂದ ಹೊರಗಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒದಗಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ೧೯೦೨ರ ಮೈಸೂರು ಲೋಕಲ್ ಬೋರ್ಡು ನಿಯಮ ನಾಲ್ಕರ ಪ್ರಕಾರ ಜಿಲ್ಲಾ ಲೋಕಲ್ ಬೋರ್ಡುಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಜಿಲ್ಲಾ ಸ್ಥಳೀಯ ನಿಧಿ ವೃತ್ತಗಳು ಮುಖ್ಯ ಕಂದಾಯಾಧಿಕಾರಿ, ಅಮಲ್ದಾರುಗಳನ್ನು ಪದನಿಮಿತ್ತ ಸದಸ್ಯರು ಹಾಗೂ ಏಳು ಸರ್ಕಾರೇತರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಗ ಜಿಲ್ಲಾ ಲೋಕಲ್ ಬೋರ್ಡಿನೊಂದಿಗೆ ತಾಲೂಕು ಲೋಕಲ್ ಬೋರ್ಡುಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದವು. ಮುಂದೆ ೧೯೧೮ರ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ವಯ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ

ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಈ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ವಯ ತಾಲೂಕು ಬೋರ್ಡಿನ ಸದಸ್ಯತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಮುಖ ಕೋಮಿನವರಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಆವರೆಗೆ ಇದ್ದ ತಾಲೂಕು ಸಮಿತಿಯ ಪ್ರಗತಿಪರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ತಾಲೂಕು ಬೋರ್ಡಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ೧೯೧೭ರ ಲೋಕಲ್ ಬೋರ್ಡು ಕಾಯ್ದೆ, ತಾಲೂಕು ಬೋರ್ಡುಗಳನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ಜಿಲ್ಲಾ ಬೋರ್ಡು, ಸ್ಥಳೀಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯತ್ತ ಪೂರ್ಣ ಗಮನ ಹರಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಯಿತು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳೂ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯಗೊಂಡವು. ೧೯೨೮–೨೯ರಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೂ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ತಾಲೂಕು ಬೋರ್ಡುಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ, ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ತಾಲೂಕು ಸಮಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪುನರಾರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರ ವಿ.ವೆಂಕಟಪ್ಪ ಸಮಿತಿ (೧೯೫೧) ವರದಿಯಂತೆ ೧೯೫೨ರ ಮೈಸೂರು ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಹಾಗೂ ಜಿಲ್ಲಾ ಬೋರ್ಡು ಕಾಯ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸ್ತರದ ಸ್ಥಳೀಯ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಒತ್ತು ನೀಡಲಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ೧೯೫೩ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಡಿ.ಚಂದ್ರಶೇರಯ್ಯ ಸಮಿತಿ, ಜಿಲ್ಲಾ, ತಾಲೂಕು ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಮೂರು ಸ್ತರದ ಸ್ಥಳೀಯ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿತು. ಏಕೀಕರಣದ ನಂತರ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯ್ತಿ, ತಾಲೂಕು ಬೋರ್ಡು ಹಾಗೂ ಜಿಲ್ಲಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಳಿಗಳು ೧೯೫೯ರ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ವಯ ೧೯೬೦ರಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದವು. ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮಸ್ವರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಏಕೀಕೃತ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೊದಲ ಕಾಯ್ದೆ ಇದಾಗಿತ್ತು. ಈ ಕಾಯ್ದೆಯಂತೆ, ತಾಲೂಕು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಳಿಯು ೧೯೬೦ರಲ್ಲಿ ನರಸೀಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲೂ ಕಾರ್ಯಾರಂಭಮಾಡಿತು. ಪುರಸಭಾ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೊಳಪಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ತಾಲೂಕಿನ ಉಳಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ತಾಲೂಕು ಬೋರ್ಡಿಗೆ, ೧೯ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು (ತಾಲೂಕಿನ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಒಂದು ಲಕ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದರೆ ೧೫, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಜಾಸ್ತಿಯಿದ್ದರೆ ೧೯) ನಿಗದಿಪಡಿಸಿ ಕಾಲಾವಧಿಯನ್ನು ನಾಲ್ಕರಿಂದ ಐದು ವರ್ಷಗಳಿಗೇರಿಸಲಾಯಿತು. ತಾಲೂಕಿನ ಚುನಾಯಿತ ಶಾಸಕರು ಮಂಡಳಿಯ ಪದನಿಮಿತ್ತ ಸದಸ್ಯರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದು, ಕ್ಷೇತ್ರಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಣಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಸರ್ಕಾರದ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಬಾವಿ ಇಲ್ಲವೆ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳನ್ನು ತೋಡುವುದು, ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ, ಗ್ರಾಮೀಣ ರಸ್ತೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಮುಂತಾದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಇದು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ತಾಲೂಕಿನ ಭೂಕಂದಾಯದ ಶೇ. ೫೦ ಭಾಗ ವಾರ್ಷಿಕ ಅನುದಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಸರ್ಕಾರ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಲು ಶೇ.೧೦ ಹಣ ಮಂಡಳಿಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ತಾಲೂಕಿನ ಭೂಕಂದಾಯ ಅನುದಾನವನ್ನು ೬೦:೪೦ರ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕು ಮಂಡಳಿ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ಹಂಚಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸ್ಥಿರಾಸ್ತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಸುಂಕ ಹಾಗೂ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ತಂದ

ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಮಾರಾಟ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸುವ ಹಕ್ಕು ಈ ಮಂಡಳಿಗಿತ್ತು. ಈ ಮಂಡಳಿಗಳಿಗೆ, ೧೯೮೭ರವರೆಗೆ ೧೯೮೩ರ ಚುನಾವಣೆಯೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಐದು ಚುನಾವಣೆಗಳು ನಡೆದು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮಂಡಳಿಗಳು ತಾಲೂಕಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಜೋಡಿಸಿದ್ದವು. ಆದರೆ ೧೯೮೩ರ ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ವಯ ೧೯೮೭ರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಬದಲು ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯಿತಿ ಸಮಿತಿಯು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ೧೯೮೬–೮೭ರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನರಸೀಪುರ ತಾಲೂಕು ಮಂಡಳಿಗೆ ಭೂಕಂದಾಯ ಅನುದಾನವಾಗಿ ರೂ. ೧,೬೧,೦೫೯ ತೆರಿಗೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ೪,೩೬,೩೨೭ ಸ್ತಿರಾಸ್ತಿ ತೆರಿಗೆ ೬೭,೭೨೨ ಇತರೆ ಮೂಲಗಳಿಂದ ರೂ. ೧,೦೪,೮೭೦ ಸರ್ಕಾರದ ಅನುದಾನ ರೂ. ೮೧,೦೦೦ ಹಾಗೂ ಬಾಕಿ ಬಾಬ್ತು ರೂ. ೩,೨೯,೫೪೬ ಆಗಿತ್ತು. ಆ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕು ಮಂಡಳಿಯು ಆಡಳಿತದ ವೆಚ್ಚಕ್ಕೆ ರೂ. ೧,೨೫,೧೮೭ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ರೂ.೧,೦೭,೫೮೭ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ರೂ. ೪೫,೧೬೫, ನಾಗರಿಕ ಸೌಲಭ್ಯಕ್ಕೆ ರೂ. ೨೧,೮೮೨ ನೀಡಿದ ಅನುದಾನ ರೂ. ೧೫,೯೪೭ ಇತರೆ ವೆಚ್ಚ ರೂ. ೨,೪೫,೮೭೦ ಹಾಗೂ ಬರಬೇಕಾದ ಬಾಕಿ ಬಾಬ್ತು ರೂ. ೩,೦೫,೬೬೩ ಆಗಿತ್ತು.

ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ತಲಕಾಡು : ತಲಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ೧೭ ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯು ೧೯೬೨ರಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ತಲಕಾಡಿನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ೧೯೮೧ರಲ್ಲಿ ೧,೪೮೪ ಹೆಕ್ಟೇರಾಗಿದ್ದು, ೭,೮೭೭ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಇತ್ತು. ಅದೇ ೧೯೮೭ರ ವೇಳೆಗೆ ತಲಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ೨,೪೫೦ ವಾಸದ ಮನೆಗಳಿದ್ದು, ೨,೧೦೦ ಮಂದಿ ತೆರಿಗೆದಾರರಿದ್ದು, ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಸಮಿತಿಯ ತಲಾ ವರಮಾನ ಹಾಗೂ ವೆಚ್ಚ ಕ್ರಮವಾಗಿ ರೂ.೭,೧೫ ರೂ.೭.೩೮ ಇತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ನೂತನ ಬಡಾವಣೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಹಳೆ ಊರಿಗೆ ಸೇರಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಸುಮಾರು ೫೦೦ ನಿರ್ವಸಿತರಿಗೆ ನಿವೇಶನವನ್ನು ಹಂಚಲಾಗಿತ್ತು. ೧೯೮೬–೮೭ರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಇದರ ಒಟ್ಟು ಆದಾಯವು ರೂ.೫೬,೯೮೧ ಇದ್ದು, ೫೭,೯೮೧ ರೂ.ಗಳನ್ನು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಕಾವೇರಿ ನದಿಯಿಂದ ಕುಡಿಯುವ ನೀರನ್ನು ೧೯೬೭–೬೮ರಿಂದ ಒದಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ೧.೨೦ ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳನ್ನು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ದಿನನಿತ್ಯ ೧.೧೨ ಲಕ್ಷ ಲೀಟರ್ ನೀರಿನ (ತಲಾ ೧೪ ಲೀಟರು) ಅಗತ್ಯವಿದ್ದು, ಸುಮಾರು ೪೫೦ ಖಾಸಗಿ ನಳ ಹಾಗೂ ೧೧೦ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕೊಳಾಯಿಗಳು ೧೯೮೮ರ ವೇಳೆಗೆ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದ್ದವೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಪಟ್ಟಣದ ಸ್ವಚ್ಛತೆಗೆ ೧೦ ಮಂದಿ ಪೌರಕಾರ್ಮಿಕರು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಜಾತ್ರೆ, ಪಂಚಲಿಂಗದರ್ಶನದಂತಹ ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯಾತ್ರಿಕರಿಗೆ ಶೌಚಾಲಯ, ಸ್ನಾನಗೃಹಗಳಂತಹ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಒದಗಿಸಲು ಪೂರಕವಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಅನುದಾನವನ್ನು ಸಮಿತಿಗೆ ಸರ್ಕಾರವು ನೀಡುತ್ತಿದೆ. ೧೯೮೭ರಲ್ಲಿ ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಲಕಾಡು ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ೧) ತಲಕಾಡು, ೨) ವಡೆಯಾಂಡಹಳ್ಳಿ, ೩) ಶೆಟ್ಟಿಹಳ್ಳಿ ಹಾಗೂ ೪) ಟಿ.ಬೆಟ್ಟಹಳ್ಳಿಗಳು ಒಳಪಡುತ್ತವೆ. ಒಟ್ಟು ೨೬ ಸದಸ್ಯ

(ಇಬ್ಬರು ನಾಮಕಾರಣ)ರನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಇದಕ್ಕೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯು ನೇಮಕ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಿದ್ದು, ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ೨೦ ಮಂದಿ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯು ೧೯೮೭–೮೮ರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆಂದು ರೂ.೯೧,೧೩೧ಗಳನ್ನು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಿತ್ತು. ೨೦೦೧ರ ಗಣತಿಯಂತೆ ಇಂದು ಇದು ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯ್ತಿ ಆಡಳಿತಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟಿದೆ.

ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಮೂಗೂರು : ಮೂಗೂರಿನಲ್ಲೂ ೧೯೬೨ರಲ್ಲಿ ೧೯೫೯ರ ಕಾಯ್ದೆಯಂತೆ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಸಮಿತಿಗೆ ೧೧ ರಿಂದ ೧೯ ಸದಸ್ಯರಿದ್ದು ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಊರಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ೧೯೮೩ರ ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ವಯ ಅದೂ ಕೂಡ ೧೯೮೭ರಿಂದ ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ದೂಡಲ್ಪಟ್ಟಿದು. ೨೦೦೧ರ ಜನಗಣತಿಯಂತೆ ಇಂದು ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯ್ತಿಯ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದೆ.

ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳು : ಆಧುನಿಕ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯ್ತಿ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಜಾರಿಗೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಗ್ರಾಮಗಳ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ನೈರ್ಮಲ್ಯವನ್ನು ಆರೋಗ್ಯ ಇಲಾಖೆಯೇ ೧೮೯೮ರ ಗ್ರಾಮೀಣ ನೈರ್ಮಲ್ಯ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ವಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಹಳ್ಳಿಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸರ್.ಎಂ. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರು ೧೯೧೪ರಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದ್ದರು. ಮುಂದೆ ೧೯೧೮ರ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ವಯ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನುಬದ್ಧ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದವು. ಅದರಂತೆ ಪ್ರತಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಗ್ರಾಮಗಳ ಗುಂಪಿಗೆ ರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳಿಗೆ ನಾಮಾಂಕಿತ ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಅವುಗಳಿಗಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲವನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ೧೯೨೭ರಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸಿ, ಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳನ್ನು ಶಾಸನಬದ್ಧವಾಗಿ ರಚಿಸಲಾಯಿತು. ಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳಿಗೆ ಐದರಿಂದ ಹನ್ನೆರಡು ಸದಸ್ಯರಿದ್ದು, ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಚುನಾವಣೆ ಮೂಲಕ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳು ಹಳ್ಳಿಯ ನೈರ್ಮಲ್ಯ, ಸಂಪರ್ಕ, ಆರೋಗ್ಯ ಮುಂತಾದ ಕಡ್ಡಾಯ ಹಾಗೂ ಐಚ್ಛಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಮನೆ, ಅಂಗಡಿ, ನಿವೇಶನ, ಹಿತ್ತಿಲುಗಳ ಮೇಲೆ ತೆರಿಗೆ ವಿಧಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳಿಗಿದ್ದು, ಇವನ್ನು ೧೯೨೭ರ ಕಾಯ್ದೆಯ ನಿಬಂಧನೆ ಮೂರರ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ಥಳೀಯ ಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ನೇರ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೊಳಪಡಿಸಿ ಉಸ್ತುವಾರಿಯನ್ನು ತಹಶೀಲ್ದಾರರಿಗೆ ವಹಿಸಲಾಯಿತು. ಅದರಂತೆ ೧೯೪೬ರ ವೇಳೆಗೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿದ್ದ ೧೨೫ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳು ೧೯೫೯ರವರೆಗೆ ಇವು ಜಿಲ್ಲಾ ಮಂಡಳಿ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ವಯ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಅನಂತರ ೧೯೫೯ರ ಕರ್ನಾಟಕ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯ್ತಿ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಕಾಯ್ದೆಯು ೧೯೮೫ರವರೆಗೆ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಆ ಪ್ರಕಾರ ೧೫೦೦–೧೦,೦೦೦ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕಂದಾಯ ಗ್ರಾಮ ಅಥವಾ ಕಂದಾಯ ಗ್ರಾಮಗಳ ಗುಂಪಿಗೆ ಒಂದರಂತೆ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳು

ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಪ್ರತಿ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯಲ್ಲೂ ೧೧ ರಿಂದ ೧೯ ಸದಸ್ಯರು ಇರಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಪ್ರತಿ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯ್ತಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲವನ್ನು ಆಯಾ ಗ್ರಾಮದ ಭೂಕಂದಾಯದ ಶೇ.೩೦ ಭಾಗ ಅನುದಾನ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ವಿವಿಧ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಶೇ೧೦ ವಿವೇಚನಾಧೀನ ಅನುದಾನ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯು ನಿವೇಶನ, ಕಟ್ಟಡ, ವ್ಯಾಪಾರ, ಉದ್ಯೋಗ, ಹಬ್ಬ, ಜಾತ್ರೆ, ಮನರಂಜನೆ ಹಾಗೂ ವಾಹನ ತೆರಿಗೆ ವಿಧಿಸುವ ಹಾಗೂ ಬಸ್‌ನಿಲ್ದಾಣ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆ, ಗಾಡಿ ನಿಲ್ದಾಣಗಳಿಂದ ಸುಂಕ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯ್ತಿಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯು ಗ್ರಾಮಲೆಕ್ಕಿಗನಿದ್ದು, ರೂ. ೧೨,೦೦೦ ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಾರ್ಷಿಕ ಆದಾಯವಿರುವ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯ್ತಿ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣೆ ಮೂಲಕ ೧. ಕೃಷಿ ೨. ಆರೋಗ್ಯ, ೩. ಗ್ರಾಮಕೈಗಾರಿಕೆ, ೪. ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದು, ಕನಿಷ್ಟ ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯ್ತಿಯ ಸಭೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ೧೯೯೩ರ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಕಾಯ್ದೆಯ ನಂತರವೂ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯ್ತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮುಂದುವರಿದಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್ ಕಾಯ್ದೆ ೧೯೮೩ : ಆಡಳಿತ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣದ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮಸ್ವರಾಜ್ ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಸರ್ಕಾರವು ೧೯೮೩ರಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಈ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ವಯ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್, ಗ್ರಾಮಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯಿತಿ ಸಮಿತಿಯು ೧೯೮೭ರಲ್ಲಿ ನರಸೀಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದವು.

ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳು : ಸರ್ಕಾರದ ವಿವಿಧ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲು ಹಾಗೂ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ, ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣ, ಗ್ರಾಮೀಣ ನೀರು ಸರಬರಾಜು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗದವರ ಕಲ್ಯಾಣ, ಗ್ರಾಮೀಣ ರಸ್ತೆ–ಸೇತುವೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮುಂತಾದ ಕಲ್ಯಾಣ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರುವಲ್ಲಿ ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳ ಪಾತ್ರ ಹಿರಿದಾಗಿದ್ದು, ಎಂಟರಿಂದ ೧೨,೦೦೦ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಇರುವ ಹಳ್ಳಿ ಅಥವಾ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಗುಂಪಿಗೊಂದು ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರತಿ ೪೦೦ ಜನರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯನ್ನು ಚುನಾವಣೆ ಮೂಲಕ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿ ಮಂಡಲದಲ್ಲೂ ೨೦ ರಿಂದ ೩೦ ಸದಸ್ಯರಿದ್ದು, ಉಪಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವ ಮೂಲಕ ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಿದ್ದು, ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಧಾನ ಹಾಗೂ ಉಪಪ್ರಧಾನರಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದರಂತೆ ೧೯೮೭–೯೩ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕಿನ ೧.ಕೊಡಗಹಳ್ಳಿ, ೨. ತುರುಗನೂರು, ೩. ಅಂಕನಹಳ್ಳಿ, ೪. ಅತ್ತಹಳ್ಳಿ, ೫. ಸೋಮನಾಥಪುರ, ೬. ಚಿದರಳ್ಳಿ, ೭. ದೊಡ್ಡಬಾಗಿಲು, ೮. ಸೋಸಲೆ,

೯. ತಲಕಾಡು, ೧೦. ಹೊಳೆಸಾಲು, ೧೧. ಮಾಲಂಗಿ, ೧೨. ಮಾದಾಪುರ, ೧೩. ಮೂಗೂರು, ೧೪. ವಟಳು, ೧೫. ಭೈರಾಪುರ, ೧೬. ಗರ್ಗೇಶ್ವರಿ ೧೭. ರಂಗಸಮುದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳಿದ್ದವು.

ಗ್ರಾಮ ಸಭೆ : ಪ್ರತಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೂ ಒಂದೊಂದು ಗ್ರಾಮಸಭೆ ಇದ್ದು, ಗ್ರಾಮದ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಯೋಜನೆಗಳ ರಚನೆ, ವಿವಿಧ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಡಿ ಫಲಾನುಭವಿಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವುದು ಇದರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿದ್ದು, ಗ್ರಾಮಸಭೆಗಳ ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯಿತಿ : ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್ ನಡುವೆ ಸಂಪರ್ಕ ಸೇತುವೆಯಾಗಿರುವ ಇದು ತಾಲೂಕಿನ ಚುನಾಯಿತ ಶಾಸಕರು, ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಪ್ರಧಾನರು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವ್ಯವಸಾಯ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಹಾಗೂ ಇತರರನ್ನು ಸದಸ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳಿಗೆ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆ ನೀಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ತಾಲೂಕಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಕರ್ನಾಟಕ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಕಾಯ್ದೆ (೧೯೯೩) ಗ್ರಾಮ ಸ್ವರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ೧೯೯೩ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಯಿತು. ಈ ಮೊದಲು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯ್ತಿ, ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯಿತಿ ಸಮಿತಿಗಳ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಹಾಗೂ ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳು ಕಾರ್ಯಾರಂಭ ಮಾಡಿದವು. ಸಂವಿಧಾನದ ೭೩ನೆಯ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ನಂತರ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿರುವ ಈ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ವಯ ಗ್ರಾಮಸಭೆಗಳನ್ನು ಬಲಿಷ್ಟಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ವಯ ಪ್ರತಿ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯ್ತಿಗೆ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳ ಅನುದಾನ ನೀಡಲಾಗಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವೆಚ್ಚಕ್ಕೆ ಬಳಸದೆ, ನೀರು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯುತ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ೧೯೯೧ರ ಜನಗಣತಿಯಂತೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ೩೬ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದು ೧೯೯೩ರ ಡಿಸೆಂಬರ್ ಕೊನೆಗೆ ಚುನಾವಣೆಗಳೂ ನಡೆದವು. ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳಿಗೆ ೧೯೯೫ರ ಮಾರ್ಚ್‌ನಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣೆ ನಡೆದವು. ಪ್ರತಿ ೧೦,೦೦೦ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಒಬ್ಬರಂತೆ ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯ್ತಿಗೆ ಪ್ರತಿ ೪೦,೦೦೦ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಒಬ್ಬರಂತೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯ್ತಿಗೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಚುನಾವಣೆ ಮೂಲಕ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಐದು ವರ್ಷ ಕಾಲಾವಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಪ್ರತಿ ಹಂತದಲ್ಲೂ ಗರಿಷ್ಟ ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ಶೇ (೨೩+೩೩) ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಅನುಸರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಲೋಕಸಭಾ ಹಾಗೂ ವಿಧಾನಸಭಾ ಸದಸ್ಯರು ಆಯಾ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಮತದಾರರಾಗಿ ನೋಂದಣಿಗೊಂಡಿರುವ ಲೋಕಸಭೆ ಹಾಗೂ ವಿಧಾನಸಭಾ ಸದಸ್ಯರು ಹಾಗೂ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಇದು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳ ೧.೫ ಭಾಗದಷ್ಟು ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನು

ಸರದಿಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ವರ್ಷ ಅವಧಿಗೆ ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯ್ತಿಗೆ ಆಯ್ಕೆಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಸಕ್ರಿಯಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸುಮಾರು ಆರ್ಧಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಹಾಗೂ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲೇ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ.ಜಾತಿ ಹಾಗೂ ಪ.ಪಂಗಡ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಹಾಗೂ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೂ ಮೀಸಲಾತಿ ಒದಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯ್ತಿ ಹಾಗೂ ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್ ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತದೆ.

೨೦೦೬ರ ಮಾರ್ಚ್ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಮೂವತ್ತಾರು ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳ ವಿವರ: ೧. ಅಂಕನಹಳ್ಳಿ, ೨. ಆಲ್ಗೋಡು, ೩. ಅತ್ತಹಳ್ಳಿ, ೪. ಬೆನಕನಹಳ್ಳಿ, ೫. ಬೀಡನಹಳ್ಳಿ, ೬. ಬೈರಾಪುರ, ೭. ಚಿದರಹಳ್ಳಿ, ೮. ದೊಡ್ಡೆ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲು, ೯. ಟಿ. ದೊಡ್ಡಾಪುರ, ೧೦. ಗರ್ಗೇಶ್ವರಿ, ೧೧. ಹೆಗ್ಗೂರು, ೧೨. ಹೆಮ್ಮಿಗೆ, ೧೩. ಹೊಳೆಸಾಲು, ೧೪. ಹೊಸಕೋಟೆ, ೧೫. ಕಲಿಯೂರು, ೧೬, ಕರೋಹಟ್ಟಿ, ೧೭. ಕೇತುಪುರ, ೧೮. ಕಿರಗನೂರು, ೧೯. ಕೊಡಗಳ್ಳಿ, ೨೦. ಕೊಳತ್ತೂರು, ೨೧. ಕೊತ್ತೇಗಾಲ, ೨೨, ಮಾದಾಪುರ, ೨೩. ಮೂಗೂರು, ೨೪. ಮುತ್ತಲವಾಡಿ, ೨೫. ರಂಗಸಮುದ್ರ, ೨೬. ಬಿ.ಸೀಹಳ್ಳಿ, ೨೭. ಶೆಟ್ಟಿಹಳ್ಳಿ, ೨೮. ಸೋಮನಾಥಪುರ, ೨೯. ಸೋಸಲೆ, ೩೦. ತಲಕಾಡು, ೩೧. ತುಂಬಲ (ಕುಪ್ಯ) ೩೨. ತುರಗನೂರು, ೩೩. ಎಕ್ಕಲಗೆರೆ, ೩೪. ವಾಟಾಳು, ೩೫. ಮಲಿಯೂರು, ಹಾಗೂ ೩೬. ಹನುಮನಾಳು.